

ZBIERKA

**STANOVÍSK NAJVYŠŠIEHO SÚDU
A ROZHODNUTÍ SÚDOV
SLOVENSKEJ REPUBLIKY**

03 / 2009

OBSAH

Rozhodnutia a stanovíska vo veciach trestných

- 21. Hodnotenie priťažujúcej okolnosti podľa § 37 písm. m) Trestného zákona pri prečine podľa § 348 ods. 1 Trestného zákona** - Priťažujúca okolnosť v podobe predchádzajúceho odsúdenia za trestný čin podľa § 37 písm. m) Trestného zákona neprichádza do úvahy pri prečine marenia výkonu úradného rozhodnutia podľa § 348 ods. 1 písm. d) Trestného zákona, ak obžalovaný sa predmetného prečinu dopúšťa tým, že vykonáva činnosť, na ktorú sa vzťahuje práve predchádzajúce odsúdenie o zákaze činnosti. V takomto prípade treba vychádzať z ustanovenia § 38 ods. 1 Trestného zákona, podľa ktorého na okolnosť, ktorá je znakom trestného činu, nemožno prihliadnuť ako na priťažujúcu okolnosť. 5
- 22. Podmienky dovolania** - Proti stanovisku súdu, ktorým vyjadril svoj názor k nadobudnutiu právoplatnosti rozhodnutia vo veci samej, nie je možné podať so zreteľom na ustanovenie § 368 ods. 1 Trestného poriadku dovolanie. 8
- 23. Uznanie cudzieho rozhodnutia - súhlas odsúdeného** - Súčasťou návrhu na uznanie cudzieho rozhodnutia na účely prevzatia odsúdeného na výkon trestu odňatia slobody podľa druhého oddielu tretej hlavy Trestného poriadku je aj súhlas odsúdeného na jeho odovzdanie, ak tak ustanovuje medzinárodná zmluva, ktorá je podkladom rozhodnutia. 11
- 24. Diskriminácia** - Znaky diskriminačného konania a porušenia povinnosti zamestnávateľa zaobchádzať so zamestnancami v súlade so zásadou rovnakého zaobchádzania (§ 13 ods. 5 Zákonníka práce v znení do 30. júna 2004) má postup zamestnávateľa, ktorý svojim zamestnancom odmenu vyplatil, a výlučným dôvodom na jej nevyplatenie jedinému z nich bolo, že tento zamestnanec podal na zamestnávateľa sťažnosť. 14
- 25. Autorské dielo** - Vyjadrenie autorského diela v podobe, ktorá je vnímateľná zmyslami, je zákonným pojmovým znakom diela [§ 9 ods. 1 zákona č. 35/1965 Zb. o literárnych, vedeckých a umeleckých dielach (Autorského zákona)]. Samotná skutočnosť, že výsledok tvorivej činnosti už neexistuje v určitom vyjadrení, bez ďalšieho neznamena, že nie je dielom v zmysle Autorského zákona a nepožíva ním poskytovanú ochranu. 17
- 26. Výpoveď zamestnávateľa** - Ak zamestnávateľ na základe svojho rozhodnutia o organizačných zmenách znižuje počet zamestnancov v rovnakom pracovnom zaradení, o výbere zamestnanca, ktorý je nadbytočný, rozhoduje výlučne zamestnávateľ a súd nie je oprávnený v tomto smere rozhodnutie zamestnávateľa preskúmať. 21
- 27. Náhradná doba** - Starostlivosť slovenskej štátnej občianky o dieťa do veku troch rokov, poskytovanú mimo územia Slovenskej republiky, treba hodnotiť ako náhradnú dobu získanú podľa doterajších zákonov o sociálnom zabezpečení a podľa zákona č. 461/2003 Z. z. o sociálnom poistení, lebo zo žiadneho z týchto právnych predpisov nevyplýva podmienka poskytovania takejto starostlivosti len na území vtedajšieho Československa 25
- 28. Sirotský dôchodok** - Ak po smrti matky dieťaťa bol na základe právoplatného rozhodnutia súdu ako otec dieťaťa zapísaný v matrike namiesto biologického otca iný muž, dieťa sa stalo jednostranne osirelé a nárok na sirotský dôchodok po jeho nebohej matke mu nezanikol. Právoplatný rozsudok súdu o osvojení, rovnako ako výpis z knihy narodení z matriky je pre orgán sociálneho poistenia záväzný. 28

- 29. Práca v zahraničí** - Dôvod na prehodnotenie podmienok nároku slovenského občana na starobný dôchodok a jeho výšku s poukazom na jeho prácu v zahraničí existuje len vtedy, ak je jeho čiastkovaný dôchodok vyšší ako dôchodok, vypočítaný bez zohľadnenia doby jeho zamestnania v cudzine. 30
- 30. Zánik nároku na vdovecký dôchodok** — Ak dieťa poberateľa vdoveckého dôchodku skončilo štúdium, ktorým sa pripravovalo na budúce povolanie, prestal dôchodca spĺňať podmienku starostlivosti o nezaopatrené dieťa pre trvanie nároku na vdovecký dôchodok a jeho výplatu. 35
- 31. Priemerný mesačný zárobok** - Na zistenie priemerného mesačného zárobku na výpočet dôchodku od 1. januára 1993 nie je rozhodujúci zárobok, ktorý poistenec skutočne dosiahol, ale vymeriavací základ, z ktorého zaplatil on a jeho zamestnávateľ poistné na dôchodkové zabezpečenie. 37

Rozhodnutia a stanoviská vo veciach trestných

21.

ROZHODNUTIE

Príťažujúca okolnosť v podobe predchádzajúceho odsúdenia za trestný čin podľa § 37 písm. m) Trestného zákona neprichádza do úvahy pri prečine marenia výkonu úradného rozhodnutia podľa § 348 ods. 1 písm. d) Trestného zákona, ak obžalovaný sa predmetného prečinu dopúšťa tým, že vykonáva činnosť, na ktorú sa vzťahuje práve predchádzajúce odsúdenie o zákaze činnosti. V takomto prípade treba vychádzať z ustanovenia § 38 ods. 1 Trestného zákona, podľa ktorého na okolnosť, ktorá je znakom trestného činu, nemožno prihliadnuť ako na príťažujúcu okolnosť.

(Uznesenie Vyššieho vojenského súdu v Trenčíne z 25. novembra 2008,
sp. zn. 4 To 7/2008)

Vyšší vojenský súd v Trenčíne podľa § 320 ods. 1 písm. b) Trestného poriadku zrušil v celom rozsahu rozsudok Vojenského obvodového súdu v Prešove, sp. zn. 1 T 4/2008 zo dňa 6. októbra 2008, ktorým bol obžalovaný des. prof. služby M. G. uznaný za vinného z prečinu marenia výkonu úradného rozhodnutia podľa § 348 ods. 1 písm. d) Trestného zákona a podľa § 282 ods. 1 Trestného poriadku trestné stíhanie proti obžalovanému podmienene zastavil. Zároveň podľa § 216 ods. 2 Trestného poriadku obžalovanému určil skúšobnú dobu v trvaní 1 (jeden) rok.

Z o d ô v o d n e n i a :

Rozsudkom súdu prvého stupňa bol obžalovaný des. G. uznaný vinným z prečinu marenia výkonu úradného rozhodnutia podľa § 348 ods. 1 písm. d) Trestného zákona na základe uvedeného skutkového základu. Bol za to odsúdený podľa § 348 ods. 1 Trestného zákona v spojení s § 38 ods. 2 Trestného zákona, § 36 písm. 1) Trestného zákona, § 37 písm. m) Trestného zákona k trestu odňatia slobody na štyri mesiace, výkon ktorého mu bol podľa § 49 ods. 1 písm. a) Trestného zákona podmienene odložený so stanovením skúšobnej doby podľa § 50 ods. 1 Trestného zákona na dvanásť mesiacov. Podľa § 61 ods. 1, ods. 2 Trestného zákona mu bol uložený tiež trest zákazu činnosti viesť motorové vozidlá všetkých druhov na tridsať mesiacov.

Rozsudok súdu prvého stupňa nenadobudol právoplatnosť, pretože bol v zákonnej lehote napadnutý odvolaniami obžalovaného a Z. S., jeho družky. Odvolanie obžalovaného, ktoré zahlásil priamo do zápisnice o hlavnom pojednávaní po vyhlásení rozsudku, podrobne písomne odôvodnil sám podaním zo dňa 18. novembra 2008 a prostredníctvom svojho obhajcu podaniami zo dňa 20. októbra a 20. novembra 2008. Odvolanie smerovalo proti výroku o vine s tým, aby obžalovaný bol spod obžaloby oslobodený. Podstata dôvodov odvolania spočívala v tom, že súd prvého stupňa nezohľadnil pri svojom rozhodovaní pohnútku, ktorá viedla obžalovaného v predmetnej dobe k riadeniu motorového vozidla. Touto pohnútkou bola obava o zdravie svojej 6-mesačnej dcéry, ktorú má so svojou družkou Z. S. Podľa názoru obžalovaného mal súd na túto okolnosť prihliadnuť buď podľa ustanovení Trestného zákona o krajnej núdzi, resp. aby súd na túto okolnosť prihliadol pri posudzovaní závažnosti prečinu podľa § 10 ods. 2 Trestného zákona. Poukázal tiež na silnú citovú väzbu na svoje dieťa, ktoré vzhľadom na svoje misie profesionálneho vojaka v zahraničí videl iba dvakrát. Svoje psychické rozrušenie z dôvodu obavy o svoje dieťa navrhol skúmať aj znalecky.

Odvolanie Z. S. - družky obžalovaného tiež smerovalo proti výroku o vine. Podľa odvolateľky súd prvého stupňa nedostatočne prihliadol na tú skutočnosť, že obžalovaný konal v záujme ich spoločného dieťaťa. Podľa jej názoru konal v preňho zložitej situácii, konal v strese, pričom by počas zákazu nejazdil, ak by nemal dôvodnú obavu o zdravie ich dcéry. V závere požiadala odvolací súd o spravodlivé rozhodnutie.

Na verejnom zasadnutí konanom o odvolaniach, obžalovaný pri prednášaní svojho odvolania doplnil, že v predmetnej dobe po právnej stránke nevedel, že riadenie motorového vozidla v záujme zdravia jeho dcéry môže byť okolnosťou hodnotenou v jeho prospech, preto to v prvotnom zápise neuviedol. K matke svojej družky, ktorá sa v tej dobe starala o jeho dieťa, nemal dôveru, pretože sa chová poplašené. Toto na verejnom zasadnutí pri prednášaní odvolania uviedla aj družka obžalovaného, ktorá na adresu svojej matky uviedla, že podlieha stresom. Podľa názoru obhajcu obžalovaného na verejnom zasadnutí nie sú splnené materiálne podmienky na uznanie viny obžalovaného. Samotný obžalovaný napokon uviedol, že pre prípad, že by súd zvažoval rozhodnutie o podmieneneom zastavení trestného stíhania, s týmto súhlasí.

Vyšší vojenský prokurátor na verejnom zasadnutí navrhol podané odvolania podľa § 319 Trestného poriadku, ako nedôvodné, zamietnuť.

Vyšší vojenský súd z podnetu podaných odvolaní podľa § 317 ods. 1 Trestného poriadku preskúmal aj zákonnosť a odôvodnenosť napadnutých výrokov rozsudku, ako aj správnosť postupu konania, ktoré im predchádzalo a dospel k záveru, že na naplnenie účelu trestného konania, vrátane spravodlivosti rozhodnutia súdu, možno vo veci rozhodnúť inak, ako odsúdením obžalovaného.

Pokiaľ ide o skutkový stav, tu sa odvolací súd stotožnil s názorom súdu prvého stupňa, že sa skutok stal, pričom tento vyplýva z dôkazov vykonaných na hlavnom pojednávaní. Obžalovaný vo svojej výpovedi doznal, že v predmetnej dobe riadil motorové vozidlo napriek zákazu vysloveného súdom. Takéto konanie obžalovaného potvrdil aj svedok G. - príslušník PZ SR, ktorý vykonal cestnú kontrolu obžalovaného.

Vzhľadom na obranu obžalovaného, že viedol motorové vozidlo v záujme starostlivosti o zdravie jeho 6-mesačnej dcéry, ktorá sa v tej dobe nachádzala v opatere matky jeho družky, súd aj v tomto smere správne vykonal pomerne širšie dokazovanie. Na základe vykonaného dokazovania však súd prvého stupňa neuveril tejto obrane obžalovaného jednak preto, lebo svedkovia, ktorí potvrdili túto obranu, sú v príbuzenskom, resp. priateľskom pomere k obžalovanému, a tiež preto, lebo túto okolnosť neuviedol príslušníkovi PZ — svedkovi G., pričom tohto ešte raz v noci dňa 19. augusta 2007 kontaktoval. S názorom súdu prvého stupňa sa však odvolací súd nestotožnil, pričom dospel k záveru, že v tomto smere žiadnym priamym, ani nepriamym dôkazom nebola obrana obžalovaného vyvrátená. Samotný vzťah svedkov k obžalovanému ešte neumožňuje urobiť záver o ich nevierohodnosti. Obžalovaný pritom vysvetlil, podľa názoru odvolacieho súdu, vcelku presvedčivo, prečo o chorom dieťati nehovoril hneď pri zastavení príslušníkom PZ a prečo ho znovu kontaktoval pri prechode popri OO PZ Zemplínska Šírava.

Odvolací súd však zároveň k dôvodom podaných v odvolaní uvádza, že uvedená obava o zdravie dcéry nie je takou okolnosťou, ktorá by vylučovala protiprávnosť jeho činu podľa § 24 Trestného zákona - krajná núdza, ani tak významnou okolnosťou, ktorá by odôvodňovala kvalifikovať závažnosť jeho konania ako nepatrnú — § 10 ods. 2 Trestného zákona. Nebezpečenstvo, ktoré hrozilo zdraviu dieťaťa, o ktorom sa obžalovaný mal domnievať, nepochybne bolo možné odvrátiť inak, pričom na rozdiel od nutnej obrany (pozri § 25 ods. 3 Trestného zákona), zmätok, strach a zľaknutie sa pri krajnej núdzi nemajú na prípadný exces tak významný vplyv na protiprávnosť činu. Obdobne aj z hľadiska závažnosti prečinu podľa § 10 ods. 2 Trestného zákona síce pohnútka páchatela má na závažnosť vplyv, avšak nie je jediným kritériom, pričom iné významné okolnosti súd nezistil.

Súd prvého stupňa preto správne konanie obžalovaného právne kvalifikoval ako prečin marenia výkonu úradného rozhodnutia podľa § 348 ods. 1 písm. d) Trestného zákona, pretože obžalovaný maril výkon rozhodnutia súdu tým, že vykonával činnosť, na ktorú sa vzťahuje rozhodnutie súdu o zákaze činnosti.

Aj vzhľadom na ďalšie následky, ktoré pre obžalovaného ako profesionálneho vojaka z právoplatného odsúdenia pre úmyselný trestný čin vyplývajú - následný obligatórny zánik služobného pomeru, vrátane vplyvu na jeho rodinu, odvolací súd skúmal, či nie sú v tomto prípade splnené podmienky pre odklon v trestnom konaní, a to najmä z toho dôvodu, aby trestné stíhanie nemalo negatívny vplyv aj na rodinu obžalovaného. Odvolací súd tu vychádzal z princípu spravodlivosti rozhodnutia súdu tak, ako je tento princíp uvedený v § 1 Trestného poriadku, ale najmä medzi základnými zásadami trestného konania v § 2 ods. 10 Trestného poriadku. Obžalovaný sa od počiatku k spáchaniu skutku priznal. Pri prečine podľa § 348 ods. 1 Trestného zákona je stanovená horná hranica trestu odňatia slobody na dva roky, teda o tri roky menej, než to dokonca pripúšťa ustanovenie § 216 ods. 1 Trestného poriadku. Osoba obvineného je kladne hodnotená, pričom tento ako profesionálny vojak si kvalitne plnil povinnosti aj mimo územia Slovenskej republiky. Pokiaľ ide o okolnosti prípadu, tu sa odvolací súd nestotožnil s názorom súdu prvého stupňa, že obžalovanému priťažuje v zmysle § 37 písm. m) Trestného zákona, že bol už za trestný čin odsúdený. Podľa § 38 ods. 1 Trestného zákona na okolnosť, ktorá je zákonným znakom trestného činu, nemožno prihliadnuť, okrem iného, ako na priťažujúcu okolnosť. Zákonným znakom prečinu marenia výkonu úradného rozhodnutia podľa § 348 ods. 1 písm. d) Trestného zákona je odsudzujúce rozhodnutie súdu o zákaze činnosti, a preto z tohto dôvodu nemožno to isté rozhodnutie súdu považovať za priťažujúcu okolnosť. Ďalej obžalovaným uvádzanú pohnútku jeho protiprávneho konania možno, podľa názoru senátu odvolacieho súdu, považovať za takú okolnosť prípadu, ktorú možno vyhodnotiť v zmysle § 216 ods. 1 písm. c) Trestného poriadku pri úvahách o podmienčnom zastavení v jeho prospech.

Z vyššie uvedených dôvodov odvolací súd dospel k záveru, že sú splnené formálne aj materiálne podmienky uvedené v § 216 ods. 1 písm. a), písm. c) Trestného poriadku pre podmienené zastavenie trestného stíhania. Obžalovaný s týmto súhlasil a súd považuje takéto rozhodnutie za dostačujúce. Odvolací súd preto podľa § 320 ods. 1 písm. b) Trestného poriadku napadnutý rozsudok zrušil v celom rozsahu a sám rozhodol o podmienenom zastavení trestného stíhania tak, ako je to uvedené vo výrokovej časti tohto uznesenia. Zároveň bolo rozhodnuté podľa § 216 ods. 2 Trestného poriadku o skúšobnej dobe v trvaní jedného roka, pričom súd bude skúmať, či sa obžalovaný v skúšobnej dobe osvedčí.

22.

ROZHODNUTIE

Proti stanovisku súdu, ktorým vyjadril svoj názor k nadobudnutiu právoplatnosti rozhodnutia vo veci samej, nie je možné podať so zreteľom na ustanovenie § 368 ods. 1 Trestného poriadku dovolanie.

(Uznesenie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky z 28. januára 2009,
sp. zn. 6 Tdo 45/2008)

Najvyšší súd podľa § 382 Trestného poriadku per analogiam odmietol dovolanie obvineného P. A. proti trestnému rozkazu Okresného súdu Bratislava V z 1. júla 2008, sp. zn. 4 T 81/2008, ktorým bol obvinený uznaný za vinného z prečinu podvodu podľa § 222 ods. 1 Trestného zákona a bol mu uložený úhrnný a súhrnný trest odňatia slobody vo výmere 2 (dva) roky so zaradením do ústavu so stredným stupňom stráženia.

Z o d ô v o d n e n i a :

Trestným rozkazom Okresného súdu Bratislava V z 1. júla 2008, sp. zn. 4 T 81/2008, bol obvinený P. A. uznaný za vinného z prečinu úverového podvodu podľa § 222 ods. 1 Trestného zákona, na tom skutkovom základe, že

dňa 28. decembra 2006 v B. na E. ul. v A. prostredníctvom predajne S. uzatvoril úverovú zmluvu č. X. so spoločnosťou H. C. S., a. s., ktorej predmetom bol úver na kúpu tovaru - notebooku A. v hodnote 32 990,- Sk v celkovej výške úveru 23 093,- Sk, s dobou splácania úveru 18 mesiacov, s mesačnou splátkou vo výške 1 812,- Sk a pri uzatváraní zmluvy zaplatil akontáciu 9 897,- Sk a predložil svoj občiansky preukaz č. X. a ako svojho zamestnávateľa uviedol spoločnosť A. S., s. r. o., kde v čase uzavretia zmluvy nepracoval, úver nesplácal, týmto konaním poškodenej spoločnosti H. C. S., a. s., spôsobil škodu vo výške 32 616,- Sk.

Za to bol obvinenému P. A. uložený úhrnný a súhrnný trest odňatia slobody vo výmere 2 (dva) roky.

Podľa § 48 ods. 2 písm. b) Trestného zákona súd zaradil obvineného na výkon trestu odňatia slobody do ústavu na výkon trestu so stredným stupňom stráženia.

Súčasne zrušil vo výroku o treste trestný rozkaz Okresného súdu Bratislava I, sp. zn. 6 T 50/2007 zo dňa 13. júna 2007, právoplatný 29. júna 2007, ktorým bol obvinenému pre prečin podľa § 212 ods. 2 písm. a), ods. 3 písm. b) Trestného zákona a iné uložený úhrnný trest odňatia slobody vo výmere 16 mesiacov so zaradením na jeho výkon do ústavu na výkon trestu so stredným stupňom stráženia, ako aj všetky ďalšie rozhodnutia na tento výrok obsahovo nadväzujúce, ak vzhľadom na zmenu, ku ktorej došlo zrušením, stratili podklad.

Podľa § 287 ods. 1 Trestného poriadku súd zaviazal obvineného P. A. k náhrade škody poškodenej spoločnosti H. C. S., a. s., W. X., P., vo výške 32 616,- Sk.

Trestný rozkaz bol obvinenému P. A. doručený 17. júla 2008.

Proti tomuto trestnému rozkazu podal obvinený na pošte 24. júla 2008 odpor prostredníctvom obhajcu JUDr. L. K. Tento ďalším podaním z 29. júla 2008 oznámil Okresnému súdu Bratislava V, že nedopatrením nepredložil splnomocnenie na zastupovanie obvineného P. A. (toto splnomocnenie v prílohe predložil), ktorý si JUDr. L. K. 23. júla 2008 — v deň vyhotovenia odporu, proti trestnému rozkazu Okresného súdu Bratislava V z 1. júla 2008, sp. zn. 4 T 81/2008 — zvolil za obhajcu v označenej trestnej veci.

Okresný súd Bratislava V prípisom z 25. augusta 2008 oznámil obvinenému P. A., že trestný rozkaz tohto súdu z 1. júla 2008, sp. zn. 4 T 81/2008, nadobudol právoplatnosť 26. júla 2008 a odpor proti nemu nebol podaný obvineným P. A., ale JUDr. L. K., teda nebol podaný oprávnenou osobou, pretože JUDr. L. K. v tom čase nemal v spise založené splnomocnenie na zastupovanie obvineného P. A. v tejto trestnej veci a jemu ani trestný rozkaz nebol doručený. Splnomocnenie bolo súdu doručené 31. júla 2008, t. j. až po nadobudnutí právoplatnosti uvedeného trestného rozkazu.

Proti tomuto stanovisku podal dovolanie obvinený P. A. prostredníctvom obhajcu JUDr. L. K. Uviedol v ňom, že podľa jeho názoru je stanovisko (obhajca mylne uvádza dátum stanoviska 28. august 2008, ale je zrejme, že ide o stanovisko z 25. augusta 2008, založené na č. 1. 46 spisu) súdu uvedené v citovanom prípise v rozpore so

zákonom a bolo ním porušené právo na obhajobu, a teda naplnený dovolací dôvod uvedený v ustanovení § 371 ods. 1 písm. c) Trestného poriadku, pretože odpor proti trestnému rozkazu Okresného súdu Bratislava V z 1. júla 2008, sp. zn. 4 T 81/2008, bol podaný včas a oprávnenou osobou.

V dovolaní navrhol zrušiť stanovisko Okresného súdu Bratislava V z 25. augusta 2008, ako i rozhodnutie súdu prvého stupňa, ktoré mu predchádzalo a prikázať tomuto súdu, aby vec znovu prerokoval a rozhodol.

Najvyšší súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí podľa § 381 Trestného poriadku prerokoval dovolanie podané obhajcom obvineného P. A. - JUDr. L. K. a zistil, že nie je prípustné.

Podľa § 355 ods. 1 Trestného poriadku obvinený a osoby, ktoré sú oprávnené podať v jeho prospech odvolanie, ako aj prokurátor, môžu podať proti trestnému rozkazu odpor.

Odpor sa podáva na súde, ktorý trestný rozkaz vydal, a to do ôsmich dní od jeho doručenia. Osobám, ktoré môžu podať odvolanie v prospech obvineného okrem prokurátora, sa lehota končí tým dňom ako obvinenému. Ak sa trestný rozkaz doručuje obvinenému a aj jeho obhajcovi, plynie lehota od toho doručenia, ktoré bolo vykonané neskôr. Na navrátenie lehoty sa primerane použije ustanovenie § 64.

Podľa § 355 ods. 3 Trestného poriadku ak proti trestnému rozkazu podala oprávnená osoba v lehote odpor, samosudca nariadi vo veci hlavné pojednávanie; pri prejednávani veci na hlavnom pojednávaní nie je samosudca viazaný právnu kvalifikáciou ani druhom a výmerom trestu, ani výrokom o ochrannom opatrení obsahnutými v trestnom rozkaze. Inak sa trestný rozkaz stane právoplatným a vykonateľným.

Podľa § 355 ods. 8 Trestného poriadku ak bol odpor podaný v lehote a nebol vzatý späť podľa ods. 6, trestný rozkaz sa ruší.

V zmysle § 356 písm. a) Trestného poriadku trestný rozkaz sa stane právoplatným a vykonateľným, ak odpor nebol podaný, uplynutím lehoty na podanie odporu.

Trestný rozkaz okresného súdu so zreteľom na uvedené sa nestal právoplatným, pretože v dôsledku podaného odporu bol podľa § 355 ods. 8 Trestného poriadku zo zákona zrušený.

Okresný súd Bratislava V nevediac o tom, že by obvinený P. A. mal v čase, keď mu doručoval vyhotovený trestný rozkaz z 1. júla 2008, zvoleného obhajcu, doručil toto rozhodnutie len obvinenému P. A. Ten si zvolil 23. júla 2008 — šesť dní po prevzatí trestného rozkazu (17. júla 2008) za obhajcu JUDr. L. K. V tento deň, na základe poverenia obvineného, napísal JUDr. L. K. písomnosť, ktorú ako odpor proti trestnému rozkazu Okresného súdu Bratislava V z 1. júla 2008, sp. zn. 4 T 81/08, podal 24. júla 2008 na pošte, ktorá ju doručila 25. júla 2008 Okresnému súdu Bratislava V. Plnú moc na zastupovanie obvineného P. A. však zaslal osobitným listom z 29. júla 2008 (podaným na pošte v ten istý deň), ktorý bol spolu so splnomocnením doručený Okresnému súdu Bratislava V 31. júla 2008.

Z uvedeného je zrejmé, že odpor bol doručený príslušnému súdu v osemdňovej lehote stanovenej na podanie odporu zákonom pre obvineného P. A. Je zrejmé aj to, že v tejto lehote došlo k zvoleniu si obhajcu obvineným P. A.; len k oznámeniu tejto skutočnosti súdu došlo až 31. júla 2008.

Podľa § 34 ods. 1 Trestného poriadku má obvinený okrem iného právo zvoliť si obhajcu a s ním sa radiť aj počas úkonov vykonávaných orgánom činným v trestnom konaní alebo súdom.

Podľa § 34 ods. 4 Trestného poriadku orgány činné v trestnom konaní a súd sú povinné vždy obvineného o jeho právach poučiť, vrátane významu priznania, a poskytnúť mu plnú možnosť na ich uplatnenie.

Tým, že si obvinený P. A., využijúc svoje zákonné právo, zvolil obhajcu šesť dní po prevzatí trestného rozkazu na pošte, splnomocnil ho na jeho zastupovanie v trestnej veci vedenej na Okresnom súde Bratislava V pod sp. zn. 4 T 81/2008, a jeho prostredníctvom zaslal súdu odpor, zaviazal Okresný súd Bratislava V prinajmenšom k tomu, aby tento súd, v súlade so zásadou a povinnosťou súdu citovanou z § 34 ods. 4 Trestného poriadku, si vyžiadal plnú moc — oprávnenie JUDr. L. K. - zastupovať obvineného P. A. v trestnom konaní, a teda podať za neho i opravný prostriedok - odpor. Ak tak neurobil aj napriek tomu, že mu dodatočne JUDr. L. K. splnomocnenie z 23. júla 2008 na zastupovanie obvineného P. A. zaslal s vysvetlením, prečo ho omylom nepredložil spolu s odporom, konal v rozpore s povinnosťou súdu poskytnúť obvinenému plnú možnosť na uplatnenie jeho práv v zmysle Trestného poriadku, najmä práva na obhajobu. Tu treba uviesť, že z obsahu predmetného odporu na str. 42 (... prostredníctvom obhajcu podávam odpor...) vyplýva, že tento odpor podal obvinený cestou obhajcu a nie iba sám obhajca.

Trestný rozkaz Okresného súdu Bratislava V z 1. júla 2008, sp. zn. 4 T 81/2008, sa tak nestal právoplatným, pretože v dôsledku odporu, ktorý bol proti nemu podaný v zákonnej lehote a oprávnenou osobou, bol zo zákona zrušený a samosudca bol povinný nariadiť vo veci hlavné pojednávanie, pričom táto povinnosť stále trvá. Vyznačenie doložky právoplatnosti na predmetnom trestnom rozkaze je administratívna chyba súdu.

Na základe týchto skutočností, keďže predmetný trestný rozkaz bol zrušený, nenadobudol právoplatnosť, a preto nemohli u neho nastať účinky právoplatného rozhodnutia, na ktoré sa viažu ďalšie rozhodnutia súdu o nariadení výkonu trestu, o trovách, atď.

Podľa § 368 ods. 1 Trestného poriadku dovolanie možno podať proti rozhodnutiu súdu, ktorým bola vec právoplatne skončená.

Z uvedeného vyplýva, že proti neprávoplatnému rozhodnutiu, resp. proti opatreniu, stanovisku, či prípisu alebo úprave súdu, dovolanie nie je prípustné.

Ak obvinený P. A. prostredníctvom obhajcu JUDr. L. K. podal dovolanie proti stanovisku Okresného súdu Bratislava V z 25. augusta 2008 a nie proti právoplatnému rozhodnutiu odvolacieho súdu, toto jeho dovolanie nie je prípustné jednak z dôvodu, že ho nepodal proti rozhodnutiu súdu, a jednak aj preto, lebo v konaní v trestnej veci, v ktorej bolo podané dovolanie, nebolo vydané rozhodnutie súdu, ktorým by bola vec právoplatne skončená.

Na základe uvedených skutočností, Najvyšší súd Slovenskej republiky, keďže Trestný poriadok výslovne neupravuje postup a rozhodnutie dovolacieho súdu, ktorý koná a rozhoduje o dovolaní, ktoré nie je prípustné, použil analógiu prípustnú v trestnom konaní a postupom podľa § 379 a § 381 Trestného poriadku, bez preskúmania veci, zistiac neprípustnosť uvedeného dovolania, zamietol ho bez uvedenia dôvodu analogicky, ako v prípadoch uvedených v § 382 Trestného poriadku, avšak bez uvedenia jednej z možností pod písm. a) až písm. e), pretože ani jedna z nich sa výslovne na odmietnutie neprípustného dovolania nevzťahuje.

Dovolací súd dopĺňa, že aj v prípade, ak by trestný rozkaz Okresného súdu Bratislava V z 1. júla 2008, sp. zn. 4 T 81/2008, bol právoplatný a obhajca obvineného P. A. by podával dovolanie proti nemu, nebol by so zreteľom na ustanovenie § 369 ods. 1 Trestného poriadku, podľa ktorého právoplatné rozhodnutie súdu na podnet strany alebo na iný podnet napadne minister spravodlivosti z dôvodu uvedeného v § 371, osobou oprávnenou na podanie dovolania, pretože právo podať dovolanie proti právoplatnému rozhodnutiu súdu prvého stupňa, či už ide o trestný rozkaz alebo rozsudok, prislúcha výlučne ministrovi spravodlivosti.

23.

ROZHODNUTIE

Súčasťou návrhu na uznanie cudzieho rozhodnutia na účely prevzatia odsúdeného na výkon trestu odňatia slobody podľa druhého oddielu tretej hlavy Trestného poriadku je aj súhlas odsúdeného na jeho odovzdanie, ak tak ustanovuje medzinárodná zmluva, ktorá je podkladom rozhodnutia.

(Uznesenie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky zo 16. júla 2008, sp. zn. 6 Urto 1/2008)

Najvyšší súd Slovenskej republiky, v trestnej veci proti odsúdenému Ing. M. D. citovaným uznesením podľa § 518 ods. 4 Trestného poriadku, zamietol odvolanie odsúdeného Ing. M. D. proti rozsudku Krajského súdu v Nitre z 25. januára 2008, sp. zn. 3 Ntc 4/2007, ktorým bol podľa § 515 ods. 2 písm. b), písm. c) Trestného poriadku uznaný rozsudok Krajského súdu v Brne, Česká republika zo 7. júna 2004, sp. zn. 40 T 15/2001, v spojení s rozsudkom Vrchného súdu v Olomouci z 8. januára 2007, sp. zn. 6 To 82/2006, v častiach týkajúcich sa odsúdeného Ing. M. D.

Z o d ť o v o d n e n i a :

Krajský súd v Nitre rozsudkom z 25. januára 2008, sp. zn. 3 Ntc 4/2007, podľa § 515 ods. 2 písm. b), písm. c) Trestného poriadku uznal rozsudok Krajského súdu v Brne, Česká republika zo 7. júna 2004, sp. zn. 40 T 15/2001, v spojení s rozsudkom Vrchného súdu v Olomouci z 8. januára 2007, sp. zn. 6 To 82/2006, v častiach týkajúcich sa odsúdeného Ing. M. D.

Zároveň podľa § 517 ods. 1 Trestného poriadku premenil tam uložený trest jeho nahradením na území Slovenskej republiky trestom odňatia slobody v trvaní 6 rokov, na výkon ktorého ho zaradil do ústavu s minimálnym stupňom strázenia v zmysle § 48 ods. 2 písm. a) Trestného zákona a podľa § 61 ods. 1, ods. 2, ods. 3 Trestného zákona tiež trestom zákazu činnosti vykonávať funkciu v štatutárnom orgáne obchodnej spoločnosti alebo družstva na dobu 7 rokov.

Proti tomuto rozsudku podal odsúdený Ing. M. D. odvolanie. V jeho písomných dôvodoch namietal zákonnosť a správnosť rozsudkov vyhlásených v Českej republike, ktoré boli uznané napadnutým rozsudkom, ktorý žiadal zrušiť.

Najvyšší súd Slovenskej republiky, ako súd odvolací, preskúmal napadnutý rozsudok, ako aj konanie, ktoré mu predchádzalo a zistil, že odvolanie odsúdeného Ing. M. D. je nedôvodné.

Krajský súd pri uznaní cudzieho rozhodnutia postupoval v súlade s podmienkami uznania v zmysle § 516 Trestného poriadku, ktoré v odôvodnení napadnutého rozsudku podrobne rozviedol a aplikoval na posudzovaný prípad. Odvolací súd nezistil pochybenie v tejto aplikácii, a preto v podrobnostiach odkazuje na dôvody napadnutého rozsudku, s ktorými sa stotožnil. Obsah odvolania odsúdeného smeruje k nezákonnosti cudzozemských rozhodnutí, ktoré boli predmetom tohto uznávacieho konania. Tieto odvolacie námietky v uznávacom konaní nemožno akceptovať, nakoľko predmetom uznávacieho konania podľa prvého oddielu tretej hlavy Trestného poriadku nie je skúmanie zákonnosti cudzozemských rozhodnutí (súdy Slovenskej republiky nemajú takúto kompetenciu), ale len zistenia, či sú naplnené zákonné podmienky, ako aj podmienky stanovené v medzinárodných zmluvách, ktorými je Slovenská republika viazaná, na uznanie cudzozemského rozhodnutia na území Slovenskej republiky.

V tomto posudzovanom prípade požadované podmienky boli splnené (§ 518, § 515, § 516 a § 517 Trestného poriadku). Návrh na uznanie cudzieho rozhodnutia podalo Ministerstvo spravodlivosti Slovenskej republiky za účelom odovzdania odsúdeného na výkon trestu do Slovenskej republiky, t. j. na účely postupu podľa § 522 ods. 2 Trestného poriadku. Súčasťou tohto návrhu, po výzve súdu, sa stal i súhlas - žiadosť odsúdeného Ing. M. D., aby bol vydaný Českou republikou na výkon trestu odňatia slobody do Slovenskej republiky.

Podmienky, ktoré musia byť splnené, aby odsúdená osoba mohla byť odovzdaná na výkon trestu odňatia slobody do iného štátu, sú jednoznačne stanovené v Dohovore o odovzdávaní odsúdených osôb (publikovaný v Zbierke zákonov SR pod č. 553/1992 Zb.). Jednou z nich [podľa čl. 3 písm. d) Dohovoru] je skutočnosť, že odsúdená osoba súhlasí, alebo pokiaľ to považuje za potrebné jeden z oboch štátov vzhľadom na jej vek, fyzický alebo psychický stav, jej právny zástupca.

Podľa § 516 ods. 2 Trestného poriadku ak dôvodom na konanie o uznaní je postup podľa druhého oddielu tretej hlavy (prevzatie odsúdeného na výkon trestu odňatia slobody), čo je nepochybne posudzovaný prípad, nie je prekážkou uznania cudzieho rozhodnutia, ak kedykoľvek počas konania odsúdený odvolá svoj súhlas s odovzdaním, ak sa jeho súhlas vyžaduje. Je logické, že len daný súhlas sa môže odvolať.

V zmysle Dohovoru o odovzdávaní odsúdených osôb, ktorým je Slovenská republika viazaná, ktorý dáva odsúdeným v uvedenej otázke väčšie práva ako Trestný poriadok, je nevyhnutné, aby bol daný súhlas odsúdenej osoby [čl. 3 písm. d) Dohovoru] na to, aby sa vôbec začalo vydávacie konanie, ktorého neodlučiteľnou súčasťou je uznávacie konanie. Tento súhlas musí byť súčasťou návrhu na uznanie cudzieho rozhodnutia na účely prevzatia odsúdeného na výkon trestu odňatia slobody (podľa druhého oddielu tretej hlavy Trestného poriadku).

V posudzovanom prípade Ministerstvo spravodlivosti Slovenskej republiky tento súhlas odsúdeného k svojmu návrhu doložilo pred rozhodnutím súdu a keďže boli splnené aj ďalšie zákonom a medzinárodnou zmluvou požadované podmienky na uznanie predmetného cudzieho rozhodnutia, krajský súd nepochybil, keď navrhované cudzie rozhodnutie uznal.

Najvyšší súd Slovenskej republiky, ako súd odvolací, z vyššie uvedených dôvodov odvolanie odsúdeného Ing. M. D. zamietol ako nedôvodné.

**Rozhodnutia a stanoviská vo veciach občianskoprávných, obchodných a
správnych**

24.

ROZHODNUTIE

Znaky diskriminačného konania a porušenia povinnosti zamestnávateľa zaobchádzať so zamestnancami v súlade so zásadou rovnakého zaobchádzania (§ 13 ods. 5 Zákonníka práce v znení do 30. júna 2004) má postup zamestnávateľa, ktorý svojim zamestnancom odmenu vyplatil, a výlučným dôvodom na jej nevyplatenie jedinému z nich bolo, že tento zamestnanec podal na zamestnávateľa sťažnosť.

(Rozsudok Najvyššieho súdu Slovenskej republiky z 30. septembra 2008, sp. zn. 2 M Cdo 19/2007)

Okresný súd Liptovský Mikuláš rozsudkom z 1. februára 2006, č. k. 12 C 265/2004-179, uložil odporcovi povinnosť zaplatiť navrhovateľovi 33 280,— Sk s 9 % úrokmi z omeškania ročne zo sumy 18 280,- Sk od 1. januára 2004 do zaplatenia a zo sumy 5 000,— Sk od 13. januára 2004 do zaplatenia a náhradu trov konania 29 004,- Sk k rukám právneho zástupcu, všetko do 15 dní od právoplatnosti rozsudku. V zostávajúcej časti návrh zamietol.

Po vykonanom dokazovaní dospel k záveru o čiastočnej dôvodnosti návrhu navrhovateľa na zaplatenie odchodného v sume jedného funkčného platu (18 280,- Sk), odmeny za výkon funkcie vedúceho likvidácie havárií a zástupcu zamestnancov (5 000,— Sk) a nemajetkovej ujmy pre porušenie ustanovení o zákaze diskriminácie (10 000,- Sk).

Uviedol, že dňom 1. novembra 2003 došlo k skončeniu pracovného pomeru medzi účastníkmi konania z dôvodu nadobudnutia nároku navrhovateľa na starobný dôchodok. Odporca navrhovateľovi vyplatil, okrem odstúpeného, aj odchodné v sume jedného funkčného platu a ďalšieho funkčného platu v súlade s článkom V bodu 9 písm. b) kolektívnej zmluvy na rok 2003. Podľa doslovného znenia tohto článku kolektívnej zmluvy navrhovateľovi ale prináležalo odchodné v sume dvoch funkčných plátov a bolo povinnosťou odporcu v tejto sume odchodné mu vyplatiť.

Následne účastníci uzatvorili pracovnú zmluvu na dobu určitú od 2. novembra 2003 do 31. decembra 2003. Navrhovateľ od januára do októbra 2003 vykonával nad rámec pracovných činností, vyplývajúcich z pracovnej náplne, aj funkciu vedúceho likvidácie a zástupcu zamestnancov, čo nebolo medzi účastníkmi sporné. Za výkon týchto funkcií bola dohodnutá odmena vo výške 300,— Sk a 200,- Sk mesačne, ktorú mal odporca navrhovateľovi vyplatiť. Aj v mesiacoch november a december 2003 navrhovateľ uvedené funkcie vykonával, ale v rámci pracovných činností vyplývajúcich z pracovnej náplne, a nešlo o prácu navyše. Preto návrh na odmenu za tieto mesiace zamietol. Nebolo sporné, že navrhovateľovi odporca nevyplatil odmenu za rok 2003.

Z vykonaného dokazovania vyplýva, že jediným dôvodom jej nevyplatenia bola skutočnosť, že navrhovateľ vzniesol námietku nepravdivosti potvrdenia vystaveného odporcom o odbornej praxi jeho zamestnanca na obvodnom banskom úrade. Podľa názoru súdu prvého stupňa týmto došlo k porušeniu zásady, že zamestnanec nesmie byť postihnutý za to, že podá na zamestnávateľa sťažnosť, a tiež k porušeniu zákonných ustanovení o zákaze diskriminácie (§ 13 ods. 5 Zákonníka práce - zákona č. 311/2001 Z. z. v znení do 30. júna 2004, ďalej len „Zákonník práce“). Tvrdenú lojalitu k firme nemožno totiž zamieňať s právom zamestnanca domáhať sa svojich práv, pretože nevyplatenie odmien predstavovalo odvetu za legitímne správanie sa navrhovateľa. Uvedená právna úprava takýto postup sankcionuje, keď priznáva poškodenému zamestnancovi právo na náhradu nemajetkovej ujmy. Pri posúdení jej primeranosti prihliadol na okolnosti, za ktorých došlo k porušeniu zákazu diskriminácie navrhovateľa odporcom, na to, že navrhovateľ bol dlhoročným zamestnancom s osobitými kvalifikačnými predpokladmi plne využívanými odporcom a na výšku funkčného platu a odmien (preukázaná suma 13 291,- Sk). V zostávajúcej časti potom návrh zamietol (navrhovateľ uplatňoval 18 000,- Sk). Za účelové a irelevantné na posúdenie dôvodnosti návrhu považoval tvrdenia odporcu o využití služobného telefónu navrhovateľom na súkromné účely a pridelenie úlohy prislúchajúcej navrhovateľovi podľa hlavného plánu úloh inému zamestnancovi. O úrokoch z omeškania rozhodol podľa § 517 ods. 1 a 2 Občianskeho zákonníka a trovách konania podľa § 142 ods. 3 O. s. p.

Krajský súd v Žiline rozsudkom z 27. septembra 2006, sp. zn. 23 Co 156/2006, rozsudok súdu prvého stupňa vo výroku, ktorým bol odporca zaviazaný zaplatiť navrhovateľovi 18 280,— Sk s príslušenstvom, potvrdil; vo výroku, ktorým bol odporca zaviazaný zaplatiť navrhovateľovi 10 000,-Sk titulom nemajetkovej ujmy, zmenil tak, že v tejto časti návrh zamietol a vo výroku o priznaní odmeny, okrem časti, ktorou bol návrh v zostávajúcej časti zamietnutý, zrušil a vec vrátil okresnému súdu na ďalšie konanie a nové rozhodnutie. Stotožnil sa so záverom súdu prvého stupňa o dôvodnosti návrhu na zaplatenie odchodného vo výške ďalšieho funkčného platu, ktoré navrhovateľovi patrí v zmysle kolektívnej zmluvy. Rozhodnutie o priznaní nemajetkovej ujmy považoval za nesprávne. Samotné

nevyplatenie odmien, ktoré malo predstavovať odvetu za správanie sa navrhovateľa, nie je podľa jeho názoru takým dôvodom, ktorý by zakladal nárok na náhradu nemajetkovej ujmy v peniazoch. Nepovažoval za diskrimináciu navrhovateľa, keď iní zamestnanci dostali odmenu a jemu priznaná nebola. Rozhodnutie o návrhu na vyplatenie odmien za výkon funkcie vedúceho likvidácie havárií (300,- Sk) a zástupcu zamestnancov (200,- Sk) považoval za predčasné vzhľadom na rozporné tvrdenia účastníkov o podanom návrhu na ich vyplatenie.

Proti tomuto rozsudku krajského súdu vo výroku, ktorým zmenil rozsudok súdu prvého stupňa vo výroku, ktorým bol odporca zaviazaný na zaplatenie 10 000,- Sk titulom nemajetkovej ujmy tak, že v tejto časti návrh zamietol, podal na podnet navrhovateľa mimoriadne dovolanie generálny prokurátor Slovenskej republiky. Navrhol v tejto časti rozsudok zrušiť a vec v rozsahu zrušenia vrátiť krajskému súdu na ďalšie konanie. Podľa jeho názoru krajský súd vec nesprávne právne posúdil [§ 243f ods. 1 písm. c) O. s. p.]. Uviedol, že nevyplatenie odmien zamestnancovi samo osebe nemožno považovať za postih alebo sankciu. Ak však ostatným zamestnancom zamestnávateľ odmenu vyplatil a jediným dôvodom, pre ktorý podľa vyjadrenia štatutárneho zástupcu odporcu nebola odmena vyplatená navrhovateľovi, bola skutočnosť, že podal sťažnosť na zamestnávateľa, potom takýto postup zamestnávateľa je diskriminačný, odporujúci ustanoveniu § 13 ods. 5 Zákonníka práce. Odporca týmto porušil zásadu, že zamestnanec nesmie byť postihnutý za to, že podá na zamestnávateľa sťažnosť.

Odporca vo vyjadrení k dovolaniu uviedol, že považuje rozhodnutie krajského súdu za správne a poukázal na dôvody uvedené v odvolaní proti rozsudku súdu prvého stupňa.

Najvyšší súd Slovenskej republiky, ako súd rozhodujúci o mimoriadnom dovolaní (§ 10a ods. 3 O. s. p.), po zistení, že tento opravný prostriedok podal včas (§ 243g ods. 1 O. s. p.) generálny prokurátor Slovenskej republiky (§ 243e ods. 1 O. s. p.), bez nariadenia dovolacieho pojednávania (§ 243i ods. 2 O. s. p. v spojení s 243a ods. 1 O. s. p.) preskúmal napadnutý rozsudok krajského súdu v rozsahu podľa § 243i ods. 2 O. s. p. v spojení s § 242 ods. 1 O. s. p. a dospel k záveru, že mimoriadne dovolanie je opodstatnené.

Podľa ustanovenia § 243e ods. 2 O. s. p. mimoriadne dovolanie možno podať len proti tomu výroku súdneho rozhodnutia, ktoré účastník konania namieta.

Podľa ods. 3 tohto ustanovenia generálny prokurátor Slovenskej republiky nie je viazaný rozsahom podnetu v prípadoch, v ktorých ani dovolací súd nie je viazaný rozsahom dovolania (§ 242 ods. 2 O. s. p.).

V zmysle § 243f ods. 1 O. s. p. môže byť mimoriadne dovolanie podané iba z dôvodov, že

- a) v konaní došlo k vadám uvedeným v § 237 O. s. p.,
- b) konanie je postihnuté inou vadou, ktorá mala za následok nesprávne rozhodnutie vo veci,
- c) rozhodnutie spočíva na nesprávnom právnom posúdení veci.

Dovolací súd je viazaný rozsahom mimoriadneho dovolania, ale i v mimoriadnom dovolaní uplatnenými dôvodmi. Obligatórne (§ 243i ods. 2 v spojení s § 242 ods. 1 O. s. p.) sa zaoberá procesnými vadami uvedenými v § 237 O. s. p. a tzv. inými vadami, pokiaľ mali za následok nesprávne rozhodnutie vo veci.

Mimoriadne dovolanie, ako dovolací dôvod uvádza, že napadnuté rozhodnutie krajského súdu o návrhu navrhovateľa na zaplatenie náhrady za nemajetkovú ujmu z dôvodu diskriminačného konania zamestnávateľa, spočíva na nesprávnom právnom posúdení veci [§ 243f ods. 1 písm. c) O. s. p.].

Právnym posúdením je činnosť súdu, pri ktorej zo skutkových zistení vyvodzuje právne závery a aplikuje konkrétnu právnu normu na zistený skutkový stav. Nesprávnym právnym posúdením je omyl pri aplikácii práva na zistený skutkový stav. O nesprávnu aplikáciu právnych predpisov ide vtedy, ak súd nepoužil správny právny predpis, alebo ak síce aplikoval správny právny predpis, nesprávne ho ale interpretoval, alebo ak zo správnych skutkových záverov vyvodil nesprávne právne závery.

Generálny prokurátor Slovenskej republiky krajskému súdu vytýka nesprávny výklad ustanovenia § 13 Zákonníka práce, keď za diskrimináciu zamestnanca považoval len také konanie zamestnávateľa, ktoré odporuje zneniu § 13 ods. 1 Zákonníka práce. Na základe takéhoto právneho názoru potom dospel k záveru, že nezistil také konanie odporcu, ktorým by nepriznal navrhovateľovi práva vyplývajúce z pracovnoprávných vzťahov z dôvodov uvedených v § 13 ods. 1 Zákonníka práce.

Ústavný princíp rovnosti pred zákonom (článok 12 Ústavy Slovenskej republiky) sa v pracovnom práve prejavuje ako právo na rovnaké zaobchádzanie, resp. ako právo na rovnoprávnosť. Právo na rovnaké zaobchádzanie v oblasti pracovnoprávných vzťahov Zákonník práce zabezpečuje zákazom priamej i nepriamej diskriminácie, ktorý po obsahovej stránke začleňuje jednak do obsahu základných zásad Zákonníka práce (článok 1 a 6), ale aj § 13, ktorý tvorí súčasť normatívneho textu Zákonníka práce.

Podľa ustanovenia § 13 ods. 1 Zákonníka práce zamestnancom patria práva vyplývajúce z pracovnoprávných vzťahov bez akýchkoľvek obmedzení a priamej diskriminácie alebo nepriamej diskriminácie podľa pohlavia, manželského stavu a rodinného stavu, rasy, farby pleti, jazyka, veku, zdravotného stavu, viery a náboženstva, politického alebo iného zmýšľania, odborovej činnosti, národného alebo sociálneho pôvodu, príslušnosti k národnosti alebo etnickej skupine, majetku, rodu alebo iného postavenia okrem prípadu, ak to ustanovuje zákon alebo ak je na výkon práv vecný dôvod, ktorý spočíva v predpokladoch alebo požiadavkách a v povahe práce, ktorú má zamestnanec vykonávať.

Podľa § 13 ods. 5 Zákonníka práce výkon práv a povinností vyplývajúcich z pracovnoprávných vzťahov musí byť v súlade s dobrými mravmi. Nikto nesmie tieto práva a povinnosti zneužívať na škodu druhého účastníka pracovnoprávneho vzťahu alebo spoluzamestnancov. Nikto nesmie byť na pracovisku v súvislosti s výkonom pracovnoprávných vzťahov prenasledovaný ani inak postihovaný za to, že podá na iného zamestnanca alebo zamestnávateľa sťažnosť, žalobu alebo návrh na začatie trestného stíhania.

Podľa § 13 ods. 7 Zákonníka práce zamestnanec, ktorý sa cíti poškodený v dôsledku nedodržania podmienok ustanovených v odsekoch 1 až 6, môže sa domáhať svojich práv na súde vrátane primeranej náhrady nemajetkovej ujmy v peniazoch. Ak zamestnanec, ktorý sa považuje za poškodeného z dôvodu neuplatnenia zásady rovnakého zaobchádzania, preukáže súdu skutočnosť, z ktorých možno odvodiť, že došlo k priamej alebo nepriamej diskriminácii, je povinnosťou zamestnávateľa preukázať, že nedošlo k porušeniu zásady rovnakého zaobchádzania.

Ustanovenie citovaného § 13 ods. 5 Zákonníka práce obsahuje samostatnú skutkovú podstatu diskriminačného správania zamestnávateľa voči zamestnancovi, ktorý spočíva v prenasledovaní alebo postihu zamestnanca za to, že podá na iného zamestnanca alebo zamestnávateľa sťažnosť, žalobu alebo návrh na začatie trestného stíhania.

Vykonaným dokazovaním bolo preukázané, že navrhovateľ pracoval u odporcu do 31. decembra 2003 a za rok 2003 mu neboli priznané odmeny. O návrhoch preddavkov odmien a doplatkoch odmien pracovníkom odporcu rozhoduje riaditeľ (Smernica na vyplácanie odmien pracovníkom S. s. j.). Tento (Ing. J. H.) ako jediný dôvod, pre ktorý neboli navrhovateľovi priznané odmeny, uviedol podanie sťažnosti na obvodný banský úrad.

Je nepochybné, ako konštatoval aj generálny prokurátor Slovenskej republiky, že na priznanie odmien nie je právny nárok a ich nevyplatenie samo osebe nemožno považovať za postih alebo sankciu. Navrhovateľ ani svojím návrhom neuplatnil voči odporcovi nárok na odmeny, ale nárok na zaplatenie náhrady nemajetkovej ujmy z dôvodu diskriminačného konania odporcu. Dovolací súd sa stotožňuje s právnym názorom generálneho prokurátora Slovenskej republiky, podľa ktorého, ak ostatným zamestnancom odporcu odmena vyplatená bola a jediným dôvodom jej nevyplatenia navrhovateľovi bola skutočnosť, že podal sťažnosť na zamestnávateľa (námietky voči jeho vyjadreniu), takýto postup je diskriminačným konaním voči navrhovateľovi odporujúcim ustanoveniu § 13 ods. 5 Zákonníka práce. Odporca takýmto postupom porušil zásadu v ňom zakotvenú, že zamestnanec nesmie byť diskriminovaný za to, že podá na zamestnávateľa sťažnosť.

Z uvedeného vyplýva, že rozhodnutie krajského súdu, ktorým zmenil rozsudok súdu prvého stupňa vo výroku o priznaní nemajetkovej ujmy, spočíva na nesprávnom právnom posúdení veci. Generálny prokurátor Slovenskej republiky preto dôvodne podal mimoriadne dovolanie podľa § 243e O. s. p. v spojení s § 243f ods. 1 písm. c) O. s. p., keďže to vyžadovala ochrana práv a zákonom chránených záujmov účastníkov konania a túto ochranu nebolo možné dosiahnuť inými právnymi prostriedkami. Najvyšší súd Slovenskej republiky preto rozhodnutie krajského súdu v napadnutej časti v zmysle § 243b ods. 1 veta za bodkočiarkou a § 243b ods. 2 O. s. p. v spojení s § 243i ods. 2 O. s. p. zrušil a vec v rozsahu zrušenia vrátil na ďalšie konanie s tým, že právny názor vyslovený v tomto rozhodnutí je preň záväzný.

V novom rozhodnutí rozhodne znova o trovách pôvodného i dovolacieho konania (§ 243d ods. 1 O. s. p.).

25.

ROZHODNUTIE

Vyjadrenie autorského diela v podobe, ktorá je vnímateľná zmyslami, je zákonným pojmovým znakom diela [§ 9 ods. 1 zákona č. 35/1965 Zb. o literárnych, vedeckých a umeleckých dielach (Autorského zákona)].

Samotná skutočnosť, že výsledok tvorivej činnosti už neexistuje v určitom vyjadrení, bez ďalšieho neznamená, že nie je dielom v zmysle Autorského zákona a nepožíva ním poskytovanú ochranu.

(Uznesenie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky z 21. novembra 2007,
sp. zn. 5 Co 3/2007)

Pôvodnou žalobou sa žalobca domáhal vydania 79 diskiet, operačných systémov A., V., zdrojového textu operačného systému M. D. a tiež programových diel M., operačného systému P. v. a aritmetického modulu A. a uloženia zákazu žalovanému (pôvodne V. ú. p. t., š. p., R., ktorý neskôr zanikol zlúčením s terajším žalovaným) rozširovať tieto diela bez jeho súhlasu.

Krajský súd v Bratislave (súd prvého stupňa) rozsudkom zo 14. apríla 1994, č. k. 20 C 71/92-79, žalobu zamietol. Na odvolanie žalobcu Najvyšší súd Slovenskej republiky (odvolací súd) uznesením zo 16. februára 1995, sp. zn. 1 Co 80/94, zrušil rozsudok súdu prvého stupňa a vec mu vrátil na ďalšie konanie.

Po späťvzatí žaloby a zastavení konania v časti týkajúcej sa vydania diskiet a operačných systémov V. a M. D. súd prvého stupňa pokračoval v konaní o vydanie operačných systémov A. P. v., súboru programov M. a aritmetického modulu A., ku ktorým žalobca tvrdil svoje autorstvo. Vzhľadom na prednes žalovaného, že tieto programy už neexistujú (boli z pevného disku počítača vymazané), žalobca sa alternatívne domáhal zaplatenia bližšie nešpecifikovanej náhrady škody.

Žalobca v priebehu ďalšieho konania spresnil žalobu a napokon sa domáhal vydania programových diel, prípadne náhrady škody a finančného zadosťučinenia v zmysle Autorského zákona.

Po doplnení dokazovania výsluchom svedkov a oboznámení sa s delimitačným protokolom z 31. decembra 1993 a obsahom spisu OO PZ SR v S., súd prvého stupňa rozsudkom zo 7. októbra 1996, č. k. 20 C 71/92-143, žalobu opätovne zamietol a žalovanému nepriznal náhradu trov konania. Uznesením zo 6. marca 1997, č. k. 20 C 71/92-149, žalobcovi potom uložil povinnosť zaplatiť na účet súdu náhradu trov konania štátu.

Odvolací súd, konajúci o odvolaní žalobcu, uznesením zo 16. októbra 1997, sp. zn. 1 Co 40/97, 1 Co 61/97, zrušil napadnutý rozsudok a uvzniesenie súdu prvého stupňa a vec mu znova vrátil na ďalšie konanie. V odôvodnení svojho uznesenia, okrem iného, uviedol, že úlohou súdu v ďalšom konaní (na základe vykonania dôkazov navrhnutých žalobcom, ktorého v tomto konaní zaťažuje dôkazná povinnosť) bude zisťovať, či počítačové programy boli skutočne nahrané na pevnom disku počítača, či tieto programy vyvinul žalobca a či boli žalovaným skutočne vymazané z pevného disku počítača. Až po kladnom vyriešení tejto otázky súd potom, tiež na základe žalobcom produkovaných dôkazov, môže pristúpiť k riešeniu otázky, či vôbec išlo o diela, ktoré podliehajú ochrane podlá autorského práva. Keďže ide o otázku, na riešenie ktorej sú potrebné odborné znalosti, bude možné podlá odvolacieho súdu túto otázku zodpovedať len za pomoci znalca, ktorého súd prvého stupňa mal prípadne ustanoviť.

Žalobca potom opätovne spresnil žalobu tak, že sa ňou domáhal uložiť žalovanému povinnosť vydať mu kópie programov A., M., P. v. a A. na ním ponúknutom pamäťovom nosiči a toho, aby žalovaný vymazal originál programu A. vo svojom počítači. V prípade, že predmetné programy už neexistujú, domáhal sa náhrady škody v celkovej sume 1 900 000 - Sk (1 200 000,-Sk za OS A., 150 000,- Sk za program M., 450 000,- Sk za OS P. v. a 100 000,— Sk za program A.). Na ostatnom pojednávaní súdu prvého stupňa sa domáhal aj uložiť žalovanému povinnosť zaplatiť mu úrok z omeškania s plnením dlhu vo výške 19 % od 2. apríla 1992 do zaplatenia.

Súd prvého stupňa potom rozsudkom z 11. októbra 2006, č. k. 20 C 71/92-254, nepripustil zmenu žaloby jej rozšírením o zaplatenie úrokov z omeškania a žalobu znova zamietol. Žalovanému nepriznal náhradu trov konania. Zmenu žaloby nepripustil majúc za to, že výsledky doterajšieho konania by nemohli byť podkladom pre konanie o zmenenej žalobe. Svoje rozhodnutie vo veci samej odôvodnil tým, že žalobca neuniesol dôkazné bremeno, ktoré ho zaťažovalo „v smere preukázania, že počítač, na pevnom disku ktorému mal byť nahraný počítačový program A. a diskety, na ktorých mali byť nahrané počítačové programy M., P. v. a A., existujú a sú v držbe žalovaného.“

Vzhľadom na uvedené, pre nemožnosť plnenia a zánik hmotnoprávnej povinnosti (§ 575 Občianskeho zákonníka), nebolo možné žalovanému uložiť povinnosť vyhotoviť a odovzdať žalobcovi kópie počítačových programov a vymazať originál programu A. z jeho počítača. Podľa súdu prvého stupňa nebolo možné žalovanému uložiť ani povinnosť poskytnúť iné plnenie - náhradu škody v zmysle § 32 ods. 2 zákona č. 35/1965 Zb. v znení zákona č. 89/1990 Zb. a ustanovení Občianskeho zákonníka. Uviedol, že „škoda žalobcovi by mohla vzniknúť jedine vtedy, keby bolo preukázané, že počítačové programy zničené žalovaným sú dielom v zmysle ustanovení autorského zákona a že žalobca je ich autorom (spoluautorom)“. Počítačové programy ale v akejkoľvek vnímateľnej podobe už neexistujú. Poukázal v tejto súvislosti na ustanovenie § 9 ods. 1 zákona č. 35/1965 Zb. Podľa súdu prvého stupňa „nemalo zmysel vo veci ustanovovať znalca na účely preukázania, že tieto počítačové programy sú dielom v zmysle ustanovení autorského práva, pretože znalec by nemal žiadne podklady na riešenie tejto odbornej otázky a nemohol by na ňu dať ani kladnú ani zápornú odpoveď“. Vzhľadom na uvedené „nemalo ani zmysel zisťovať, kto je ich autorom“, uzavrel odôvodnenie svojho rozhodnutia súd prvého stupňa.

Proti rozsudku súdu prvého stupňa žalobca podal odvolanie. Odôvodnil ho tým, že v konaní súdu prvého stupňa došlo k vadám uvedeným v § 221 ods. 1 písm. f) a h) O. s. p., že súd prvého stupňa neúplne zistil skutkový stav veci, pretože nevykonal navrhnuté dôkazy potrebné na zistenie rozhodujúcich skutočností, že súd prvého stupňa dospel na základe vykonaných dôkazov k nesprávnym skutkovým zisteniam a že rozhodnutie súdu prvého stupňa vychádza z nesprávneho právneho posúdenia veci [odvolacie dôvody podľa § 205 ods. 2 písm. a), c), d) a f) O. s. p.].

V odôvodnení odvolania uviedol, že k nemožnosti vykonať niektoré dôkazy došlo v dôsledku nečinnosti súdu, ktorý nevyhovel jeho návrhom na zabezpečenie dôkazov a vydanie predbežného opatrenia. Súd prvého stupňa naostatok nevykonala ani dôkaz posudkom znalca, ustanovenie ktorého mu uložil i odvolací súd v svojich skorších zrušujúcich uzneseniach. Tým, že odmietol vykonať ním navrhnuté dôkazy, o ktorých sám tvrdil, že ich vykonanie bolo nevyhnutné na rozhodnutie vo veci, odňal mu možnosť konať pred súdom. Preto nie je náležitý jeho záver, že neunesol dôkazné bremeno.

Podľa žalobcu nie je správny ani záver súdu prvého stupňa, že počítačové programy v akejkoľvek vnímateľnej podobe už neexistujú. Súdu predsa oznámil, že má k dispozícii tlačiarenské výpisy zdrojových textov programov, ktoré sú predmetom sporu a „celú administratívu vývoja“ týchto programov. Tlačiarenský text programu znamená existenciu programu vo forme vnímateľnej zmyslami v zmysle § 9 ods. 1 zákona č. 35/1965 Zb. v znení zákona č. 89/1990 Zb. a znalec práve a jedine zo zdrojového textu posudzuje, či je počítačový program originálnym dielom alebo nie. Záver súdu o nemožnosti vykonať znalecké dokazovanie len z toho dôvodu, že tieto programy žalovaný už vymazal a tvrdí, že už neexistujú, presahuje podľa žalobcu oprávnenie súdu; taký záver môže vysloviť len znalec; iba znalec môže ustáliť, či podklady, ktoré žalobca má k dispozícii a ponúka súdu, sú alebo nie sú postačujúce na posúdenie diela.

Žalobca v ďalších častiach svojho odvolania namieta správnosť záverov súdu prvého stupňa, že nejasnosť žalobného petitu bola odstránená až na pojednávaní 21. októbra 2005 a že jeho žaloba je žalobou podľa zákona č. 35/1965 Zb. Podľa žalobcu nie je naostatok správny ani názor súdu prvého stupňa, že neunesol dôkazné bremeno z tvrdenia, že počítač, na pevnom disku ktorého mal byť nahraný počítačový program A. a diskety, na ktorých mali byť nahrané počítačové programy M., P. v. a A., existujú a sú v držbe žalovaného. Žalobcu zaťažovalo dôkazné bremeno, že tieto programy existujú a sú v držbe žalovaného iba vtedy, ak by bolo možné vyhovieť jeho žalobe na ich vydanie. Na účely uplatnenia eventuálneho petitu a náhrady škody však žalobca musel preukázať to, že v čase podania žaloby programy existovali a boli v držbe žalovaného. To ale bolo v konaní jasne preukázané.

Žalobca v odvolaní potom uviedol skutočnosti, z ktorých podľa neho vyplýva, že je autorom počítačových programov a že programy v čase podania žaloby existovali a boli v držbe žalovaného. Žalobca nepovažoval napokon za náležité ani rozhodnutie súdu prvého stupňa, ktorým nepripustil rozšírenie žaloby o zaplatenie úrokov z omeškania.

Odvolací súd na pojednávaní 21. novembra 2007 preskúmal napadnutý rozsudok a konanie, ktoré mu predchádzalo a dospel k záveru, že odvolanie žalobcu je dôvodné a napadnutý rozsudok treba zrušiť, pretože súd prvého stupňa nesprávne právne posúdil vec, a preto nevykonala ďalšie navrhované dôkazy [§ 221 ods. 1 písm. b) a h) O. s. p.].

Odvolací súd vo svojom skoršom uznesení zo 16. októbra 1997, sp. zn. 1 Co 40/97, 1 Co 61/97, ktorým zrušil prvý rozsudok súdu prvého stupňa vo veci samej, uložil súdu nižšieho stupňa, aby v ďalšom konaní, po kladnom vyriešení otázky, či počítačové programy boli skutočne nahrané na pevnom disku počítača, či tieto programy vyvinul žalobca a či boli žalovaným skutočne vymazané z pevného disku počítača, na základe žalobcom

produkovanych dôkazov pristúpil k riešeniu otázky, či vôbec išlo o diela, ktoré podliehajú ochrane podľa autorského práva. Tu uviedol, že keďže ide o otázku, na riešenie ktorej sú potrebné odborné znalosti, bude možné podľa odvolacieho súdu túto otázku zodpovedať len za pomoci znalca, ktorého súd prvého stupňa mal prípadne ustanoviť.

Podľa § 226 O. s. p. ak bolo rozhodnutie zrušené a ak bola vec vrátená na ďalšie konanie a nové rozhodnutie, je súd prvého stupňa viazaný právnym názorom odvolacieho súdu.

Súd prvého stupňa je viazaný právnym názorom odvolacieho súdu tak pri posudzovaní otázok hmotného práva, ako aj pri aplikácii procesných predpisov, ibaže by nové skutkové zistenia zmenili poznatky o skutkovom dejí natoľko, že na nový skutkový základ veci by už nebola možná aplikácia právneho názoru odvolacieho súdu. O takú zmenu skutkového základu v danej veci nešlo.

Podľa § 120 ods. 1 O. s. p. účastníci sú povinní označiť dôkazy na preukázanie svojich tvrdení. Súd rozhodne, ktoré z označených dôkazov vykoná. Súd môže výnimočne vykonať aj iné dôkazy, ako navrhujú účastníci, ak je ich vykonanie nevyhnutné pre rozhodnutie vo veci.

Predmetné ustanovenie ukladá účastníkom sporového konania povinnosť označiť dôkazy na preukázanie svojich tvrdení. Splnenie dôkaznej povinnosti, pravda, neznamená aj unesenie dôkazného bremena; účastník môže splniť dôkaznú povinnosť, avšak ak ju splní len tak, že to nevedie k preukázaniu jeho tvrdení, resp. splní ju bez náležitej procesnej pozornosti, dôkazné bremeno neunesie.

Dôkazným bremenom treba rozumieť procesnú zodpovednosť účastníka konania za to, že v konaní nebolo preukázané jeho tvrdenie a že z tohto dôvodu muselo byť rozhodnuté vo veci samej v jeho neprospech. Zmyslom dôkazného bremena je umožniť súdu rozhodnúť o veci samej aj v takých prípadoch, keď určitá skutočnosť, významná podľa hmotného práva pre rozhodnutie o veci, pre nečinnosť účastníka (v dôsledku nesplnenia povinnosti uloženej účastníkovi ustanovením § 120 ods. 1 O. s. p.) alebo vôbec (objektívne vzaté) nemohla byť preukázaná. Dôsledkom neunesenia dôkazného bremena je nepriaznivý výsledok sporu, ktorý postihuje toho účastníka, na ktorom spočívalo dôkazné bremeno a ktorý sa dostal do dôkaznej núdze (neponúkol alebo nevedel ponúknuť súdu také dôkazné prostriedky, ktorým by sa preukázali pre výsledok sporu rozhodujúce skutočnosti). Záver o tom, že účastník neunesol dôkazné bremeno, možno urobiť len vtedy, ak hodnotenie dôkazov, ktoré boli v konaní vykonané, neumožňuje súdu prijať záver ani o pravdivosti tvrdenia účastníka, ale ani o tom, že by boli nepravdivé.

Súd prvého stupňa zamietol žalobu, ktorou sa žalobca domáhal jednak ochrany svojich autorských práv, a to formou vydania kópií programov A., M., P. v. a A. na žalovaným poskytnutom pamäťovom nosiči a vymazania originálu programu A. v počítači žalovaného, eventuálne (pre prípad, že počítačové programy už neexistujú) relutárnej náhrady v celkovej sume 1 900 000,— Sk spolu s úrokom z omeškania s jej plnením. Zamietnutie tak primárneho petitu ako aj subsidiárneho petitu odôvodnil tým, že žalobca neunesol dôkazné bremeno. Podľa súdu prvého stupňa, žalobcovi mohla vzniknúť škoda len vtedy, ak by sa preukázalo, že počítačové programy zničené žalovaným sú dielom v zmysle autorskoprávnych predpisov a že žalobca je ich (spolu)autorom. Keďže ale počítačové programy vo vnímateľnej podobe (§ 9 ods. 1 zákona č. 35/1965 Zb.) už neexistujú, nemalo už zmysel vykonať dôkaz posudkom znalca na posúdenie, či programy sú dielami v zmysle autorskoprávnych predpisov a ani skúmať, či žalovaný je ich (spolu)autorom. Tento záver súdu prvého stupňa nie je správny.

Zástupca žalobcu na pojednávaní súdu prvého stupňa 22. októbra 1999 uviedol, že žalobca má k dispozícii pracovné podklady, na základe ktorých vytvoril počítačové programy, vydania ktorých sa domáha a že tieto môže poskytnúť znalcovi z odboru počítačovej techniky. Podaním z 30. novembra 1999 zástupca žalobcu predložil súdu prvého stupňa výpis z pevného disku počítača zn. A., strany 2 a 3 ktorého výpisu sa týkajú počítačového programu O. A. Tiež uviedol, že má k dispozícii pre súd, resp. súdneho znalca výpisy všetkých programov, ktoré sú predmetom súdneho sporu, vytlačené tlačiarňou a administratívu týchto programov. Tvrdil, že na základe týchto podkladov sa dá určiť, či ide o diela, ktoré podliehajú ochrane autorského práva.

Odvolací súd nepovažuje za správny záver súdu prvého stupňa, že vykonanie dôkazu posudkom znalca by nemalo zmysel, keďže počítačové programy vo vnímateľnej podobe už neexistujú; poukázal pritom na ustanovenie § 9 ods. 1 zákona č. 35/1965 Zb.

Podľa predmetného ustanovenia autorské právo vzniká okamihom, keď je dielo vyjadrené slovom, písmom, náčrtom, skicou alebo v akejkoľvek inej vnímateľnej podobe. Vyjadrenie diela v podobe zmyslami vnímateľnej je le-gálnym pojmovým znakom, spočívajúcim v nutnosti objektívneho vyjadrenia diela (uvedené ustanovenie uvádza demonštratívny výpočet rôznych podôb vnímateľnosti, napr. slovom, písmom, náčrtom, skicou a pod.), nie znakom

dôkazného prostriedku ako činiteľa, ktorý potvrdzuje alebo vyvracia určité relevantné tvrdenie urobené žalobcom alebo žalovaným, prostriedkom, ktorým možno zistiť skutkový stav veci. To, že vec, produkt, výtvor, t. j. to, čo môže byť dielom, už neexistuje, ešte bez ďalšieho neznamená, že nebolo dielom v zmysle autorskoprávneho predpisu a nepožíval ochranu poskytovanú platnými predpismi. Žalobca dôvodne namieta, že súd prvého stupňa pochybil, ak nevykonal dokazovanie posudkom znalca. Tiež podľa odvolacieho súdu záver o tom, či podklady, ktoré žalobca ponúka, resp. už predložil súdu, sú alebo nie sú postačujúce na posúdenie, či ide o dielo, môže urobiť iba znalec.

Nevykonanie „nevyhnutného“ dôkazu bude mať vždy za následok, že konanie vykazuje vadu, ktorá mohla mať za následok nesprávne rozhodnutie vo veci f§ 205 ods. 2 písm. b) O. s. p.].

Z doterajšieho priebehu konania je zrejmé, že ani po dlhom čase sa v zisťovaní skutkového stavu nevykonali ani základné úkony, smerujúce k objasneniu skutkových okolností prípadu.

Vzhľadom na uvedené odvolací súd zrušil výrok súdu prvého stupňa, ktorým žalobu zamietol [§ 221 ods. 1 písm. h) O. s. p.] a na tento výrok nadväzujúci výrok o trovách konania a vec v rozsahu zrušenia mu vrátil na ďalšie konanie (§ 221 ods. 3 O. s. p.).

Odvolací súd naostatok odmietol podľa § 218 ods. 1 písm. c) O. s. p. odvolanie žalobcu v časti smerujúcej proti výroku napadnutého rozsudku, ktorým nebola pripustená zmena žaloby jej rozšírením o zaplatenie úrokov z omeškania.

Proti uzneseniu súdu prvého stupňa, ktorým sa nepripustila zmena žaloby, totiž ustanovenie § 202 ods. 3 písm. f) O. s. p. odvolanie nepripúšťa [časť rozhodnutia súdu prvého stupňa o nepripustení zmeny žaloby má znaky uznesenia (§ 167 ods. 1 O. s. p.), i keď je pojatá do rozsudku vo veci samej].

Odvolací súd na ďalšie konanie k predmetnej časti rozhodnutia súdu prvého stupňa, mimo rámec odvolacieho konania, napriek tomu poznamenáva, že súd nepripustí zmenu žaloby, iba vtedy, ak by zmenou žaloby prišli nazmar doterajšie výsledky konania; pri úvahe o tom, či bude súhlasiť so zmenou návrhu, môže zvažovať iba to, či výsledky doterajšieho konania (ako celku) môžu byť podkladom na konanie o zmenenom návrhu. Ak to tak je, musí so zmenou návrhu súhlasiť. Občiansky súdny poriadok teda otázku prípustnosti zmeny žaloby spája so zásadou hospodárnosti konania. Výsledky doterajšieho konania však nijako nebránili tomu, aby súd ďalej konal aj o úroku z omeškania žalovaného so žalobcom požadovaným plnením.

V ďalšom konaní bude súd prvého stupňa viazaný právnym názorom odvolacieho súdu uvedeným v tomto uznesení (§ 226 O. s. p.).

26.

ROZHODNUTIE

Ak zamestnávateľ na základe svojho rozhodnutia o organizačných zmenách znižuje počet zamestnancov v rovnakom pracovnom zaradení, o výbere zamestnanca, ktorý je nadbytočný, rozhoduje výlučne zamestnávateľ a súd nie je oprávnený v tomto smere rozhodnutie zamestnávateľa preskúmať.

(Rozsudok Najvyššieho súdu Slovenskej republiky z 29. januára 2009, sp. zn. 3 Cdo 33/2008)

Okresný súd Nové Zámky rozsudkom zo 4. apríla 2007, č. k. 10 C 142/2006-148, určil, že výpoveď z pracovného pomeru, založeného pracovnou zmluvou zo dňa 27. septembra 1974, daná navrhovateľke listom odporkyne zo dňa 27. marca 2006 je neplatná. Odporkyňa uložil povinnosť zaplatiť navrhovateľke titulom náhrady trov konania sumu 5 821,- Sk k rukám jej právnej zástupkyne, a tiež zaplatiť na účet súdu súdny poplatok vo výške 3 000,- Sk, všetko do troch dní po právoplatnosti rozsudku. Rozhodnutie odôvodnil poukazom na vykonané dokazovanie a § 80 písm. c) O. s. p., ako aj ustanovenie § 63 ods. 1 písm. b) Zákonníka práce č. 311/2001 Z. z. s tým, že návrh na určenie neplatnosti výpovede považoval za dôvodne podaný. Pracovný pomer navrhovateľky u odporkyne bolo treba posudzovať podľa zákona č. 552/2003 Z. z. o výkone práce vo verejnom záujme a keďže tento zákon neobsahuje ustanovenia o skončení pracovného pomeru, napadnutú výpoveď bolo treba posudzovať podľa Zákonníka práce.

Súd prvého stupňa pri posudzovaní jednotlivých predpokladov použitého výpovedného dôvodu podľa § 63 ods. 1 písm. b) Zákonníka práce, ktorými sú organizačná zmena, nadbytočnosť zamestnanca, príčinná súvislosť medzi organizačnou zmenou a nadbytočnosťou zamestnanca a povinnosť zamestnávateľa ponúknuť zamestnancovi prácu (§ 63 ods. 2 Zákonníka práce) dospel k záveru, že v danom prípade chýba príčinná súvislosť medzi organizačnou zmenou vykonanou u odporkyne a nadbytočnosťou navrhovateľky. Navrhovateľka podľa pracovnej zmluvy v znení jej dodatkov v školskom roku 2005/2006 mala určené miesto výkonu práce v N. Z. a svoje pracovné povinnosti si vykonávala v triede č. 4 Materskej školy na Š. ulici v N. Z., ktorej sa organizačné zmeny netýkali. Z tohto pohľadu treba odlišovať miesto výkonu práce od pracoviska, keď miesto výkonu práce je v prevažnej miere širší pojem než pracovisko, za ktoré treba považovať určitý priestor, v ktorom má zamestnanec vykonávať prácu v rámci organizačnej jednotky.

V danom prípade nie je podstatné, či zrušená trieda č. 7 na S. ulici v N. Z. je označovaná ako vysunuté pracovisko alebo detašované pracovisko, podstatné je, že na tomto pracovisku v školskom roku 2005/2006, teda v čase, keď výpoveď bola daná, boli zaradené učiteľky J. P. a I. V. a práve tohto pracoviska sa týkajú organizačné zmeny. Preto nebolo možné ukončiť pracovný pomer výpoveďou podľa ustanovenia § 63 ods. 1 písm. b) Zákonníka práce so zamestnancom na celkom inom pracovisku než na tom, na ktorom prebehli organizačné zmeny, v dôsledku čoho sa nespĺnil predpoklad príčinnej súvislosti medzi organizačnou zmenou odporkyne a nadbytočnosťou navrhovateľky, v dôsledku čoho bola výpoveď odporkyne určená neplatnou.

Rozhodnutie o trovách konania súd odôvodnil § 142 ods. 1 O. s. p., úspešnej navrhovateľke priznal náhradu trov konania vo výške trov právneho zastúpenia a povinnosť zaplatiť súdny poplatok uložil odporkyni z dôvodu, že v konaní úspešná navrhovateľka bola oslobodená od súdnych poplatkov v zmysle ustanovenia § 4 ods. 2 písm. b) zákona č. 71/1992 Zb. o súdnych poplatkoch.

Krajský súd v Nitre na odvolanie odporkyne rozsudkom z 15. novembra 2007, sp. zn. 8 Co 129/2007, napadnutý rozsudok súdu prvého stupňa zmenil tak, že návrh navrhovateľky zamietol a uložil jej povinnosť zaplatiť odporkyni náhradu trov konania v sume 6 098,— Sk, do troch dní. V odôvodnení uviedol, že v danej veci podstatnou otázkou na rozhodnutie bolo posúdenie toho, v čom spočívala organizačná zmena u odporkyne prijatá jej rozhodnutím z 10. marca 2006 a následne toho, či táto organizačná zmena odôvodňuje použitie výpovede podľa ustanovenia § 63 ods. 1 písm. b) Zákonníka práce, t. j. či prijatá organizačná zmena je v príčinnej súvislosti s nadbytočnosťou navrhovateľky. Odvolací súd sa stotožnil so závermi súdu prvého stupňa o splnení formálnych a hmotnoprávných predpokladov výpovede. Podľa jeho názoru súd prvého stupňa nesprávne vyhodnotil to, v čom spočívala organizačná zmena u odporkyne, t. j. aké boli jej dôsledky a prijal aj nesprávne právne závery o neexistencii príčinnej súvislosti medzi organizačnou zmenou a nadbytočnosťou navrhovateľky vzhľadom na nesprávne právne posúdenie otázky miesta výkonu práce navrhovateľkou.

Rozhodnutie odporkyne o organizačnej zmene zo dňa 10. marca 2006 obsahuje dva body: podľa bodu 1/ bola zrušená do budúcnosti — od 1. júla 2006 existencia jednej triedy na S. ulici v N. Z. a jej obsadenie dvomi učiteľkami a jedným prevádzkovým zamestnancom, pričom v bode 2/ bolo rozhodnuté o znížení počtu pracovných miest o tri pracovné miesta - o dve miesta učiteliek a jedno miesto prevádzkového zamestnanca.

Rozhodnutie o organizačnej zmene v bode 1/ nebolo tým organizačným rozhodnutím, ktoré by malo vplyv na počet zamestnancov, lebo nešlo o zrušenie časti zamestnávateľa. Po tejto zmene len zamestnanci dovtedy vykonávajúci prácu na S. ulici prešli na Š. ulicu v N. Z. Organizačná zmena u odporkyne teda nespočívala len v zrušení jednej triedy na S. ulici, ale podstatná bola organizačná zmena v bode 2/, ktorou sa rozhodlo o znížení počtu zamestnancov o tri osoby — dve učiteľky a jedného prevádzkového zamestnanca. Zároveň zdôraznil, že zamestnanci vykonávajúci prácu na S. ulici v N. Z. nemali podľa pracovnej zmluvy, ani v skutočnosti trvalé miesto výkonu práce viazané práve na S. ulicu, keďže zaraďovanie do jednotlivých tried sa vykonávalo vždy v auguste daného roku pred začatím ďalšieho školského roku, a len na daný školský rok podľa rozhodnutia riaditeľky odporkyne.

Na základe uvedeného odvolací súd dospel k záveru, že zmena pracovísk v rámci dojednaného miesta výkonu práce teda nepredstavuje zmenu pracovných podmienok zamestnanca dojednaných v pracovnej zmluve. Vychádzajúc z uvedeného názoru potom navrhovateľka mohla byť určená za nadbytočnú a mohol sa s ňou rozviazať pracovný pomer výpoveďou. Súd prvého stupňa danú vec nesprávne právne posúdil, keď vychádzal z nesprávneho výkladu pojmu miesta výkonu práce, neprihliadajúc na to, že navrhovateľka dostala výpoveď v zmysle § 63 ods. 1 písm. b) Zákonníka práce. Vo výpovedi dôvod výpovede je označený v znížení stavu zamestnancov a potom aj použité slovné spojenie „*bolo vaše pracovné miesto zrušené, a tým ste sa stali nadbytočnou*“ treba vykladať len tak, že práve navrhovateľka bola určená odporkyňou nadbytočnou.

Vzhľadom na úspech odporkyne v konaní, odvolací súd jej podľa § 224 O. s. p. a § 142 ods. 1 O. s. p. priznal požadovanú náhradu trov celého konania, keď za jej účelne vynaložené trovy považoval len vyčíslené trovy odvolacieho konania (trovy pred súdom prvého stupňa vyčíslené neboli), a to trovy právneho zastúpenia advokátom pri dvoch úkonoch (podaní odvolania a odvolacom pojednávaní) po 1 371,- Sk, plus dva režijné paušály po 178,- Sk a 3 000,— Sk zaplatený súdny poplatok za odvolanie, spolu teda 6 098,- Sk.

Proti tomuto rozsudku odvolacieho súdu podala dovolanie navrhovateľka z dôvodu nesprávneho právneho posúdenia veci [§ 242 ods. 1 písm. c) O. s. p.]. Nesúhlasila s nesprávnym a účelovým výkladom bodu 2/ rozhodnutia o organizačnej zmene odvolacím súdom a konštatovaním, že podstatou organizačnej zmeny bolo rozhodnutie o znížení počtu zamestnancov o tri osoby (dve učiteľky a jedného prevádzkového zamestnanca). V písomnej výpovedi z pracovného pomeru zo dňa 27. marca 2006 sa jednoznačne uvádza, že v dôsledku písomného rozhodnutia zamestnávateľa bolo jej pracovné miesto zrušené, a tým sa stala nadbytočnou, čo však nie je pravda, pretože jej pracovné miesto zrušené nebolo a v súčasnej dobe na jej mieste odporkyňa zamestnáva inú zamestnankyňu. Z uvedených dôvodov žiadala napadnutý rozsudok zrušiť a vec vrátiť krajskému súdu na ďalšie konanie.

Odporkyňa vo vyjadrení k dovolaniu navrhla dovolanie navrhovateľky zamietnuť, pretože neobsahuje žiadne nové skutočnosti, ktoré by neboli známe či už súdu prvého stupňa alebo odvolaciemu súdu pri prejednávani veci. Za nepravdivé označil tvrdenie navrhovateľky v dovolaní, že v súčasnej dobe na jej mieste zamestnáva inú zamestnankyňu, čo je zrejme z preukázaného počtu učiteliek materskej školy, stav ktorých je nemenný. Súd sa vyporiadal s preukázanou organizačnou zmenou, ktorú bola materská škola nútená vykonať. V takom malom kolektíve, ktorý je pracovne aj ľudsky prepojený, ktorý sa venuje výchove tých najmenších detí, môže dovolateľka považovať organizačnú zmenu vyvedenú voči nej ako subjektívne za nezákonnú, neoprávnenú, avšak odporkyňa inú možnosť vyriešenia danej ekonomickej situácie ako výpoveďou danou dvom zamestnancom vo funkcii učiteľka materskej školy, nemala.

Najvyšší súd Slovenskej republiky, ktorý je príslušný rozhodnúť o dovolaniach proti rozhodnutiam krajských súdov, ako súdov odvolacích (§ 10a ods. 1 O. s. p.), po zistení, že dovolanie bolo podané včas oprávnenou osobou (§ 240 ods. 1 O. s. p.) a proti takému rozhodnutiu, proti ktorému je dovolanie prípustné podľa § 238 ods. 1 O. s. p., prejednal vec bez nariadenia pojednávania (§ 243a ods. 1 O. s. p.) a dospel k záveru, že dovolanie navrhovateľky nie je dôvodné, pretože ním napadnutý rozsudok odvolacieho súdu je správny.

Z ustanovenia § 241 ods. 1 O. s. p. vyplýva, že dovolací súd je viazaný rozsahom dovolania a uplatneným dovolacím dôvodom vrátane jeho obsahového vymedzenia; obligatórne sa zaoberá len vadami konania uvedenými v § 237 O. s. p. a inými vadami, pokiaľ mali za následok nesprávne rozhodnutie vo veci.

Vady podľa § 237 O. s. p. (spočívajúce v nedostatku právomoci súdu, spôsobilosti byť účastníkom konania, riadneho zastúpenia procesné nespôsobilého účastníka, v prekážke veci právoplatne rozhodnutej alebo už prv

začatého konania, v nedostatku návrhu na začatie konania, hoci podľa zákona bol potrebný, v odňatí možnosti účastníka pred súdom konať a v rozhodovaní vylúčeným sudcom, či v konaní súdom nesprávne obsadeným), ani iné vady, majúce za následok nesprávne rozhodnutie vo veci, neboli navrhovateľkou namietané a nevyplývajú ani z obsahu spisu.

Dovolací súd potom pristúpil ku skúmaniu vecnej správnosti napadnutého rozsudku odvolacieho súdu z hľadiska dovolacieho dôvodu uplatneného navrhovateľkou (napadnuté rozhodnutie spočíva na nesprávnom právnom posúdení veci), vrátane jeho obsahového vymedzenia. Dospel k záveru, že obsah dovolania navrhovateľky nie je spôsobilý spochybniť správnosť napadnutého rozhodnutia odvolacieho súdu z hľadiska dovolacieho dôvodu v ňom uvedeného.

Nesprávnym právnym posúdením veci (či určitej právnej otázky) v zmysle dovolacieho dôvodu podľa § 241 ods. 2 písm. c) O. s. p. je také posúdenie, pri ktorom odvolací súd na zistený skutkový stav aplikoval nesprávny právny predpis alebo správne použitý právny predpis nesprávne vyložil alebo nesprávne aplikoval. V danej veci dovolací súd v rozhodnutí odvolacieho súdu také pochybenie nezistil.

Predpokladom použitia výpovedného dôvodu podľa § 63 ods. 1 písm. b) Zákonníka práce je existencia organizačnej zmeny, nadbytočnosť zamestnanca a príčinná (objektívne jestvujúca) súvislosť medzi organizačnou zmenou a nadbytočnosťou zamestnanca. Hmotnoprávnou podmienkou platnosti skončenia pracovného pomeru z uvedeného výpovedného dôvodu je splnenie povinností vyplývajúcich pre zamestnávateľa z ustanovenia § 63 ods. 2 Zákonníka práce.

O nadbytočnosť zamestnanca ide vtedy, ak zamestnávateľ nemá možnosť zamestnanca ďalej zamestnávať prácami dohodnutými v pracovnej zmluve. Dôvody tejto nemožnosti musia spočívať v tom, že zamestnávateľ ďalej nepotrebuje práce vykonávané zamestnancom, a to buď vôbec, alebo v pôvodnom rozsahu. Uvedený stav môže byť daný vnútornými organizačnými zmenami alebo znížením celkového počtu zamestnancov. Zákon umožňuje zamestnávateľovi, aby reguloval počet svojich zamestnancov a ich kvalifikačné zloženie tak, aby zamestnával len taký počet zamestnancov a v takom kvalifikačnom zložení, ktoré zodpovedá jeho potrebám. V prípade posudzovania dôvodnosti použitia tohto výpovedného dôvodu treba vychádzať z obsahu pracovnej zmluvy a posúdiť, či došlo u zamestnávateľa k takej organizačnej zmene, ktorá by robila zamestnanca pre neho nadbytočným z hľadiska funkcie, na ktorú znie pracovná zmluva. O výbere zamestnanca, ktorý je nadbytočný, rozhoduje výlučne zamestnávateľ; súd nie je oprávnený v tomto smere rozhodnutie zamestnávateľa preskúmať. Súd však skúma, či sú splnené ostatné podmienky vymedzujúce tento výpovedný dôvod. I keď súd v konaní o žalobe na určenie neplatnosti výpovede danej z dôvodu podľa § 63 ods. 1 písm. b) Zákonníka práce neskúma platnosť rozhodnutia zamestnávateľa o organizačnej zmene [také rozhodnutie nie je právnym úkonom v zmysle § 34 Občianskeho zákonníka (platí tu subsidiárna pôsobnosť Občianskeho zákonníka)], ale iba skutočnosťou (faktickým úkonom), ktorá je hmotnoprávnym predpokladom pre samotný právny úkon (skončenie pracovného pomeru), zaoberá sa ním ako jedným z predpokladov, ktoré zákon ustanovuje pre platnosť výpovede, a to vzhľadom na okolnosti, ktoré tu boli v čase skončenia pracovného pomeru výpoveďou.

Z hľadiska skutkového stavu bolo zistené, že navrhovateľka podľa písomnej dohody o zmene pracovnej zmluvy z 13. marca 1990 uzatvorenej medzi navrhovateľkou a ONV N. Z. mala určené pracovné miesto ako učiteľka v zariadení Detské jasle — Materská škola v N. Z., Š. ulica. Po zmene zriaďovateľa zariadenia došlo medzi Mestom N. Z. a navrhovateľkou 1. júla 2002 k uzavretiu písomnej dohody o zmene pracovnej zmluvy s tým, že miestom výkonu práce boli určené N. Z. Od 1. januára 2004 práva a povinnosti z pracovnoprávneho vzťahu s navrhovateľkou prešli z Mesta N. Z. na Materskú školu na Š. ulici v N. Z. a následne bol 29. decembra 2003 uzavretý dodatok k pracovnej zmluve medzi odporkyňou a navrhovateľkou, podľa ktorého práva a povinnosti prešli na Materskú školu na Š. ulici v N. Z. V školskom roku 2005/2006 u odporkyne bolo zriadených celkom 7 tried, z ktorých 6 sa nachádzalo priamo na S. ulici a jedna trieda č. 7 sa nachádzala na S. ulici v N. Z. (označovaná ako "detašované pracovisko"), v ktorej boli v uvedenom školskom roku pridelené učiteľky J. P. a I. V. Navrhovateľka v uvedenom období pôsobila ako učiteľka v triede č. 4 na S. ulici. V dôsledku zrušenia triedy č. 7 na S. ulici v N. Z. jej zamestnanci a deti (ktoré túto triedu navštevovali) prešli do Materskej školy na Š. ulici v N. Z.

Rozhodnutím odporkyne z 10. marca 2006 o organizačnej zmene podľa bodu 1/ tohto rozhodnutia boli zrušené

- a) organizačná jednotka — detašované pracovisko (t. j. trieda č. 7) na S. ulici v N. Z.,
- b) pracovné pozície podľa organizačného poriadku — 2 pracovné miesta učiteliek materskej školy a 1 pracovné miesto prevádzkovej zamestnankyne.

Podľa bodu 2/ rozhodnutia sa znižuje počet pracovných miest o 3 pracovné miesta v prepočte na fyzické osoby podľa bodu 1/ tohto rozhodnutia. Z uvedeného je zrejmé, že riaditeľka odporkyne sa rozhodla zrušiť 2 pracovné miesta učiteliek materskej školy.

Z výpovede z 27. marca 2006, danej navrhovateľke podľa § 63 ods. 1 písm. b) Zákonníka práce, vyplýva, že dôvodom skončenia pracovného pomeru bola jej nadbytočnosť, pretože rozhodnutím odporkyne z 10. marca 2006 došlo v rámci racionalizačných opatrení s cieľom zvýšiť efektívnosť práce k uskutočneniu organizačnej zmeny - k zníženiu stavu zamestnancov (zrušenie triedy na detašovanom pracovisku na S. ulici v N. Z.) s účinnosťou od 1. júla 2006. Zároveň sa vo výpovedi uvádza, že v dôsledku písomného rozhodnutia zamestnávateľa bolo jej pracovné miesto zrušené, a tým sa stala nadbytočnou. Na pojednávaní súdu prvého stupňa konanom 15. novembra 2006 riaditeľka žalovanej školy, okrem iného, uviedla, že rozhodnutím o organizačnej zmene z 10. marca 2006 zrušila triedu č. 7 na S. ulici v N. Z. z dôvodu nedostatku finančných prostriedkov a zároveň zrušila miesta dvoch učiteliek materskej školy.

Ako už bolo uvedené, o nadbytočnosť zamestnanca v zmysle ustanovenia § 63 ods. 1 písm. b) Zákonníka práce ide vtedy, ak zamestnávateľ nemá možnosť zamestnanca ďalej zamestnávať prácami dohodnutými v pracovnej zmluve, pričom dôvody tejto nemožnosti musia spočívať v tom, že zamestnávateľ ďalej nepotrebuje práce vykonávané zamestnancom, a to buď vôbec, alebo v pôvodnom rozsahu. Ak z dôvodu zvýšenia efektívnosti práce zamestnávateľ zrušuje určité pracovné miesto (funkciu), môže dať výpoveď z tohto dôvodu iba zamestnancovi pracujúcemu na zrušenom pracovnom mieste (funkcii), nie však inému zamestnancovi, ktorého pracovného miesta (funkcie) sa písomné rozhodnutie zamestnávateľa o zmene jeho úloh, technického vybavenia alebo o znížení stavu zamestnancov výslovne nedotýka. V takom prípade neplatí zásada, že o výbere zamestnanca, ktorý je nadbytočný, rozhoduje výlučne zamestnávateľ a súd nie je oprávnený v tomto smere rozhodnutie zamestnávateľa preskúmať. Túto zásadu o výbere nadbytočného zamestnanca je totiž možné akceptovať len v prípade, že došlo k zrušeniu takého miesta (funkcie) alebo určitého počtu takýchto miest, kde niekoľko zamestnancov je zaradených na tom istom (podobnom) pracovnom mieste (v tých istých funkciách). A o takýto prípad išlo aj v danej veci. Ak riaditeľka odporkyne rozhodla o znížení počtu miest učiteliek — o zrušení 2 miest učiteliek materskej školy, je nesporné, že odporkyňa bola oprávnená rozhodnúť o výbere nadbytočnej zamestnankyne, t. j. učiteľky materskej školy, v ktorom pracovnom zaradení bola aj navrhovateľka. So zreteľom na uvedené potom nie je dôvodná argumentácia navrhovateľky, pokiaľ rozhodnutím riaditeľky došlo k zrušeniu triedy č. 7, nadbytočnými sa stali učiteľky tejto zrušenej triedy; rozhodnutie riaditeľky žalovanej školy z 10. marca 2006 ale zrušené pracovné miesta takto nevymedzuje. Miesto výkonu práce sa zvyčajne zhoduje s pracoviskom, pričom z nijakého vnútroorganizačného predpisu ani zo štatútu zriaďovateľa nevyplýva, že by bola zriadená časť organizácie, príp. pracovisko, kde by sa vykonávala práca mimo miesta výkonu práce dohodnutého v pracovnej zmluve. V tejto súvislosti treba poukázať na to, že zamestnanci materskej školy mali v pracovných zmluvách dojednané miesto výkonu v N. Z. na S. ulici.

Z uvedeného vyplýva, že dovolanie navrhovateľky bezdôvodne vytýkalo odvolaciemu súdu, že jeho rozhodnutie nie je správne. Keďže dovolací súd nezistil ani vady konania podľa § 237 O. s. p., ani iné (v § 237 O. s. p. neuvedené) vady, ktoré by mali za následok nesprávne rozhodnutie vo veci, uvedený opravný prostriedok rozsudkom zamietol (§ 243b ods. 1 O. s. p.).

V dovolacom konaní úspešnej odporkyne vzniklo právo na náhradu trov konania proti navrhovateľke, ktorá úspech nemala (§ 243b ods. 5 O. s. p. v spojení s § 224 ods. 1 O. s. p. a § 142 ods. 1 O. s. p.). Dovolací súd napriek tomu úspešnej účastníčke nepriznal náhradu trov dovolacieho konania, lebo nepodala návrh na uloženie povinnosti nahradiť trovy dovolacieho konania (§ 243b ods. 5 O. s. p. v spojení s § 224 ods. 1 O. s. p. a s § 151 ods. 1 O. s. p.).

27.

ROZHODNUTIE

Starostlivosť slovenskej štátnej občianky o dieťa do veku troch rokov, poskytovanú mimo územia Slovenskej republiky, treba hodnotiť ako náhradnú dobu získanú podľa doterajších zákonov o sociálnom zabezpečení a podľa zákona č. 461/2003 Z. z. o sociálnom poistení, lebo zo žiadneho z týchto právnych predpisov nevyplýva podmienka poskytovania takejto starostlivosti len na území vtedajšieho Československa.

(Rozsudok Najvyššieho súdu Slovenskej republiky z 29. januára 2009, sp. zn. 7 So 124/2008)

Krajský súd v B. rozsudkom zo 16. mája 2008 potvrdil rozhodnutie odporkyne z 27. novembra 2006 v spojení s rozhodnutím z 5. septembra 2007 a z 10. januára 2008, ktorým podľa § 65 a § 82 zákona č. 461/2003 Z. z. o sociálnom poistení v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o sociálnom poistení“) priznala navrhovateľke starobný dôchodok. Zistil, že rozhodnutia odporkyne sú vecne správne, lebo navrhovateľka preukázala dobu dôchodkového poistenia v období od 1. septembra 1965 do 1. augusta 1974 a od 2. novembra 1994 do 7. septembra 2004 získanú na území Slovenskej republiky, predstavujúcu dobu poistenia v rozsahu 18 rokov a 134 dní, čím navrhovateľka splnila podmienku potrebnej doby poistenia pre nárok na starobný dôchodok. Dobu starostlivosti o deti do troch rokov veku v období od 1. augusta 1974 do 28. januára 1979, podľa názoru krajského súdu nebolo možné navrhovateľke hodnotiť, lebo podľa Dohovoru medzi Československou republikou a Federatívnou ľudovou republikou Juhosláviou o sociálnom poistení z 22. mája 1957 č. 3/1958 Zb. (ďalej len „Dohovor“) sa započítava doba zamestnania a náhradná doba podľa vlastných právnych predpisov zmluvného štátu. Z dôvodu, že § 255 ods. 1 zákona o sociálnom poistení aj § 169a zákona č. 100/1988 Zb. o sociálnom zabezpečení v žnem neskorších predpisov (ďalej len „zákon o sociálnom zabezpečení“) odkazujú na hodnotenie náhradnej doby a náhradnej doby vykonávanej v cudzine na predpisy, účinné v čase vykonávania tejto doby, (v spornom prípade navrhovateľkinej doby starostlivosti o deti v čase od 1. augusta 1974 do 28. januára 1979, ktorú im poskytovala v bývalej Juhoslávii) odporkyňa správne posúdila hodnotenie náhradnej doby navrhovateľky podľa predpisov platných a účinných v danom období.

Podľa právneho názoru súdu prvého stupňa odporkyňa postupovala správne, keď nehodnotila navrhovateľke dobu starostlivosti o deti od 1. augusta 1974 do 28. januára 1979, ktorú vykonávala počas trvalého pobytu na území bývalej Juhoslávie, do obdobia dôchodkového poistenia, lebo zákon č. 101/1964 Zb. o sociálnom zabezpečení, ktorý bol účinný do 31. decembra 1975, ani zákon č. 121/1975 Zb. o sociálnom zabezpečení, ktorý bol účinný od 1. januára 1976, neumožňovali hodnotenie náhradnej doby vykonávanej v cudzine do obdobia dôchodkového poistenia.

Proti rozsudku krajského súdu podala včas odvolanie navrhovateľka. Podľa jej názoru krajský súd neúplne zistil skutkový stav veci pred posúdením doby „starostlivosti o deti vykonávanej počas trvalého pobytu na území bývalej Juhoslávie“. Nezaoberal sa skutočnosťou, že dobu trvalého pobytu navrhovateľky na území Juhoslávie nikto nezisťoval a jej dĺžku nevedela presne určiť ani navrhovateľka. Ku dňu podania odvolania sa navrhovateľke podarilo zistiť len toľko, že 25. marca 1981 nadobudla občianstvo bývalej Juhoslávie. Namietala, že krajský súd vec nesprávne právne posúdil. Zisťovanie doby starostlivosti o deti v cudzine označila za právne bezvýznamné a žiadala, aby odvolací súd rozsudok krajského súdu zmenil a vrátil vec odporkyňi na ďalšie konanie, v ktorom odporkyňa dobu starostlivosti o deti od 1. augusta 1974 do 28. januára 1979 započíta do obdobia dôchodkového poistenia.

Odporkyňa sa k odvolaniu vyjadrila podaním z 3. júla 2008, v ktorom žiadala rozsudok krajského súdu, ako vecne správny, potvrdiť.

Najvyšší súd Slovenskej republiky, ako súd odvolací, podľa § 250s v spojení s § 246c O. s. p. preskúmal napadnutý rozsudok súdu prvého stupňa spolu s konaním, ktoré mu predchádzalo, a dospel k záveru, že odvolaniu navrhovateľky treba vyhovieť.

Z o d ō v o d n e n i a :

Podľa § 255 ods. 1 zákona o sociálnom poistení za obdobie dôchodkového poistenia sa považuje aj zamestnanie a náhradná doba získané pred 1. januárom 2004 podľa predpisov účinných pred 1. januárom 2004, ak tento zákon neustanovuje inak. Na hodnotenie náhradnej doby, ako obdobia dôchodkového poistenia od 1. augusta 2006, sa nevyžaduje splnenie podmienky získania najmenej jedného roka zamestnania.

Podľa § 7 ods. 1 písm. d) zákona č. 101/1964 Zb. o sociálnom zabezpečení (ďalej len „zákon č. 101/1964 Zb.“) ak trvalo zamestnanie aspoň rok, započítavajú sa do doby zamestnania aj (ako náhradná doba) doba, po ktorú sa žena starala o dieťa (aj osvojené alebo iné dieťa, ktoré prevzala do starostlivosti nahrádzajúcej starostlivosť rodičov) vo veku do troch rokov alebo o invalidného maloletého, ktorý potreboval stálu starostlivosť a nebol umiestnený v ústave sociálnej starostlivosti.

Podľa § 11 ods. 1 písm. e) zákona č. 121/1975 Zb. o sociálnom zabezpečení v žnem neskorších predpisov (ďalej len „zákon č. 121/1975 Zb.“) ak doba zamestnania je aspoň rok, započítava sa do nej, pokiaľ sa ďalej neustanovuje inak (§ 14 ods. 3, § 21 ods. 2, § 33), aj (ako náhradná doba) doba, po ktorú sa žena starala o dieťa (aj osvojenca alebo iné dieťa, ktoré prevzala do starostlivosti nahrádzajúcej starostlivosť rodičov) vo veku do troch rokov alebo

o invalidné maloleté dieťa, ktoré potrebovalo stálu starostlivosť, pokiaľ nebolo umiestnené v ústave pre také deti.

Podľa § 9 ods. 1 písm. e) zákona č. 100/1988 Zb. o sociálnom zabezpečení v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon č. 100/1988 Zb.“) ak zamestnanie trvalo aspoň rok, započítava sa doňho náhradná doba, po ktorú sa rodič staral o dieťa do šiestich rokov veku alebo dlhodobo ťažko zdravotne postihnuté maloleté dieťa, ktoré vyžaduje mimoriadnu starostlivosť alebo osobitne náročnú mimoriadnu starostlivosť, ak nebolo umiestnené v zariadení pre takéto deti s celoročným alebo týždenným pobytom; dieťaťom sa rozumie dieťa vlastné (osvojené) a dieťa prevzaté do starostlivosti nahrádzajúcej starostlivosť rodičov na základe rozhodnutia príslušného orgánu.

Podľa § 169a zákona č. 100/1988 Zb. doby zamestnania a náhradné doby v cudzine pred 1. májom 1990 sa hodnotia podľa predpisov platných pred týmto dňom; pritom sa nevyžaduje splnenie podmienky povolenia československých štátnych orgánov na pobyt v cudzine.

Podľa čl. 4 Dohovoru ak pri rozhodovaní o nárokoch zo sociálneho poistenia treba prihliadať k dobe trvania poistenia, zamestnania alebo inej činnosti, bude orgán sociálneho poistenia každej zmluvnej strany započítavať 1 dotyčné doby, ku ktorým sa prihliada podľa právnych predpisov druhej zmluvnej strany.

Podľa čl. 13 Dohovoru pri určení dávok z dôchodkového poistenia podľa ustanovení tohto Dohovoru budú orgány sociálneho poistenia oboch zmluvných strán postupovať týmto spôsobom:

- a) orgán sociálneho poistenia každej zo zmluvných strán rozhodne podľa svojich právnych predpisov a s použitím článku 4 tohto Dohovoru, či oprávnená osoba spĺňa podmienky na získanie nároku na dávku,
- b) ak sú splnené podmienky na získanie nároku na dávku, určí orgán sociálneho poistenia každej zo zmluvných strán najskôr dávku tak, ako by celková doba poistenia (zamestnania) započítaná podľa článku 4 tohto Dohovoru bola získaná výlučne podľa jeho právnych predpisov,
- c) nato orgán sociálneho poistenia každej zo zmluvných strán určí sumu dávky, ktorú je povinný poskytnúť, podľa pomeru doby poistenia (zamestnania), získanej podľa jeho právnych predpisov, a celkovej doby poistenia (zamestnania), získanej podľa právnych predpisov oboch zmluvných strán.

Podľa čl. 19 ods. 1 Dohovoru ak právne predpisy jednej zo zmluvných strán viažu získanie, zachovanie a obnovenie nárokov alebo požívanie dávky na podmienku bydliska na jej území, nebude sa táto podmienka vzťahovať na československých ani juhoslovenských občanov, pokiaľ sa zdržujú na území druhej zmluvnej strany.

Zo spisov vyplýva, že pri výpočte výšky starobného dôchodku navrhovateľky nebola do obdobia dôchodkového poistenia započítaná doba starostlivosti o deti do troch rokov, ktorú im navrhovateľka poskytovala v dobe od 1. augusta 1974 do 28. januára 1979.

Dohovor však obsahuje ustanovenie, podľa ktorého doba zamestnania a náhradná doba sa započítava podľa vlastných predpisov zmluvnej strany a v tom čase účinné právne predpisy takýto postup umožňovali a umožňovali ho aj v čase rozhodovania odporkyne o výške starobného dôchodku navrhovateľky.

Predovšetkým treba pripomenúť, že ani zákon č. 101/1964 Zb. ani zákon č. 121/1975 Zb., rovnako ako zákon č. 100/1988 Zb. o sociálnom zabezpečení (všetky v znení neskorších predpisov) pri posudzovaní náhradnej doby, získanej starostlivosťou o dieťa do troch rokov veku nerozlišovali, kde sa táto starostlivosť poskytovala a neurčovali, že starostlivosť má byť poskytovaná na území vtedajšieho Československa. Starostlivosť o dieťa do troch rokov bola

bez akýchkoľvek podmienok týkajúcich sa miesta jej poskytovania, považovaná za náhradnú dobu. Podmieňovanie jej započítania do obdobia dôchodkového poistenia jej poskytovaním na území Slovenskej republiky nezodpovedá zákonu.

Napokon aj následne z § 169a zákona č. 100/1988 Zb. vyplýva priamo, že náhradné doby v cudzine pred 1. májom 1990 sa hodnotia podľa predpisov platných pred týmto dňom; pritom sa nevyžaduje splnenie podmienky povolenia československých štátnych orgánov na pobyt v cudzine.

Pokiaľ by starostlivosť o dieťa do troch rokov veku s následkami započítania náhradnej doby ako doby zamestnania bolo potrebné poskytovať výlučne len na území Slovenskej (Československej) republiky, na potreby určenia výšky starobného dôchodku, potom za náhradné doby by nemohli byť považované žiadne časové obdobia, počas ktorých sa rodič s dieťaťom zdržiaval z akéhokoľvek dôvodu mimo územia vtedajšieho Československa (napríklad obdobie dovolenky, návštevy príbuzných a pod.), čo zrejme nebolo ani v minulosti cieľom právnej úpravy, aj keď podmienka existencie trvania nemocenského poistenia, resp. dôchodkového zabezpečenia musela byť splnená.

Krajský súd preto nepostupoval dôsledne v súlade so zákonom, keď na posúdenie zákonnosti rozhodnutia nevyžadoval od odporkyne podklady na záver o dĺžke obdobia, v ktorom navrhovateľka poskytovala starostlivosť svojim deťom vo veku do troch rokov, ani zisťovanie, či sa navrhovateľka o svoje deti v tomto období sama osobne a riadne starala a či bola nemocensky poistená. Skutočnosť, či navrhovateľka, ako slovenská štátna občianka (v uvedenom období prípadne československá štátna občianka), starostlivosť poskytovala na území Slovenska alebo inde, nie je z uvedeného hľadiska rozhodujúca, a to ani na posúdenie započítania takéhoto obdobia do doby dôchodkového poistenia podľa obsahu Dohovoru ani podľa obsahu v tom čase účinných vnútroštátnych predpisov. Záver, že starostlivosť slovenskej štátnej občianky o dieťa do troch rokov poskytovanú mimo územia Slovenskej republiky nemožno hodnotiť ako náhradnú dobu získanú v cudzine, ktorú podľa zákona č. 101/1964 Zb. a zákona č. 121/1975 Zb. nemožno považovať za správny, lebo uvedené právne predpisy neobsahovali ustanovenia, podľa ktorých by predpokladom na hodnotenie uvedenej doby ako doby náhradnej bolo splnenie podmienky pobytu na území vtedajšieho Československa.

Navyše, ani z rozhodnutia krajského súdu, ani z rozhodnutí odporkyne a napokon ani z pripojených dávkových spisov nemožno zistiť, či odporkyňa pri výpočte výšky starobného dôchodku navrhovateľky postupovala dôsledne podľa ustanovení Dohovoru, najmä čl. 4, 13 a 19 najmä z dôvodu, že sa nezaoberala tvrdením navrhovateľky, že je poberateľkou starobného dôchodku z bývalej Juhoslávie, a že jej orgán sociálneho zabezpečenia tohto štátu vykazuje obdobie od 1. augusta 1974 do 28. januára 1979 ako dobu hodnotenú na Slovensku.

Z uvedených dôvodov odvolací súd nepovažoval rozhodnutie súdu prvého stupňa za vecne správne, a preto odvolací súd podľa § 250ja ods. 4 O. s. p. rozsudok Krajského súdu v B. zmenil spôsobom, uvedeným vo výrokovej časti tohto rozsudku, lebo neboli splnené podmienky na jeho zrušenie ani potvrdenie.

28.

ROZHODNUTIE

Ak po smrti matky dieťaťa bol na základe právoplatného rozhodnutia súdu ako otec dieťaťa zapísaný v matrike namiesto biologického otca iný muž, dieťa sa stalo jednostranne osirelé a nárok na sirotsky dôchodok po jeho nebohej matke mu nezanikol.

Právoplatný rozsudok súdu o osvojení, rovnako ako výpis z knihy narodení z matriky je pre orgán sociálneho poistenia záväzný.

(Rozsudok Najvyššieho súdu Slovenskej republiky z 26. februára 2009,
sp. zn. 7 So 218/2008)

Krajský súd v T. rozsudkom z 25. augusta 2008 zrušil rozhodnutie odporkyne zo 6. decembra 2007, ako aj rozhodnutie z 22. apríla 2008, ktorými podľa § 236 ods. 1 písm. a) a b) zákona č. 461/2003 Z. z. o sociálnom poistení v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o sociálnom poistení“) uložila navrhovateľovi povinnosť vrátiť neprávom vyplatený sirotsky dôchodok mal. P. K. vo výške 151 598,— Sk z dôvodu, že podľa § 49 ods. 6 zákona č. 100/1988 Zb. o sociálnom zabezpečení v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o sociálnom zabezpečení“) sirotsky dôchodok na uvedené dieťa nepatrí a navrhovateľ ho ako osvojiteľ dieťaťa a ako osobitný príjemca, poberal od osvojenia neoprávnene. Súd prvého stupňa vec vrátil odporkyni na ďalšie konanie a nové rozhodnutie keď zistil, že odporkyňa rozhodla na základe nesprávneho právneho názoru.

Proti rozsudku krajského súdu podala včas odvolanie odporkyňa a žiadala, aby Najvyšší súd Slovenskej republiky rozsudok Krajského súdu v T. zmenil a napadnuté rozhodnutia odporkyne, ako vecne správne, potvrdil.

Navrhovateľ žiadal, aby odvolací súd rozsudok krajského súdu, ako vecne správny, potvrdil. Zdôraznil, že po osvojení mal. P. K. mu matka nebola nahradená, ale matkou stále zostáva aj podľa zápisu v rodnom liste nebohá A. K., a preto je mal. P. naďalej jednostranne osirelým dieťaťom ako jeho brat T. K.

Najvyšší súd Slovenskej republiky, ako súd odvolací, podľa § 250s v spojení s § 246c O. s. p., preskúmal napadnutý rozsudok súdu prvého stupňa spolu s konaním, ktoré mu predchádzalo, a dospel k záveru, že odvolaniu odporkyne nemožno vyhovieť.

Z o d ô v o d n e n i a :

Zo spisov vyplýva, že rozhodnutím Okresného úradu v H. bolo vyhovené žiadosti matky maloletého o zmenu priezviska maloletého P. S., narodeného 31. marca 1992 na K. (priezvisko navrhovateľa). Matka dieťaťa 16. septembra 2002 zomrela a rozhodnutím odporkyne z 3. decembra 2002 bol maloletému P. Š. priznaný sirotsky dôchodok po nebohej matke s účinnosťou od 16. septembra 2002 (teda od smrti jeho matky).

Rozhodnutím odboru sociálnych vecí Okresného úradu v H. z 8. októbra 2002 bol po smrti matky maloletému P. K. ustanovený navrhovateľ ako osobitný príjemca sirotského dôchodku.

Rozsudkom Okresného súdu T. z 21. februára 2003, sa maloletý P. K., narodený 31. marca 1992, syn nebohej A. K. rodenej P., zomrelej 16. septembra 2002 a P. S., narodeného 5. júna 1966, stal osvojencom navrhovateľa. Vo výroku tohto rozsudku bolo tiež uvedené, že osvojiteľ sa zapíše v knihe narodení Okresného úradu v T., zv. 175, ročník 1992, na strane 101, pod poradovým číslom 557 namiesto otca maloletého P. Š.

Z rodného listu maloletého P. K. vyplýva, že otcom maloletého je navrhovateľ a jeho matkou je A. S., rodená P., narodená 2. októbra 1970.

Výrok právoplatného rozsudku súdu o osvojení aj obsah rodného listu sú záväzné pre účastníkov, aj pre orgány verejnej moci, lebo uvedené doklady sú verejnými listinami. Ich obsah je povinná rešpektovať aj odporkyňa a ich výrokmi sa musí riadiť, a to aj v prípade, ak by uvedené doklady považovala za vecne nesprávne alebo nezákonné, lebo platí, že sú vecne správne a zákonné až dovtedy, kým nie sú zrušené orgánom, ktorý je na takýto postup príslušný.

Odporkyňa preto nemôže navrhovateľovi vytýkať, že si nespĺnil oznamovaciu povinnosť a neoznámil jej zánik rodičovských práv matky po rozsudku súdu o osvojení maloletého P., lebo rodičovské práva matky nezanikli.

Skutočnosť, že navrhovateľ je uvedený ako osvojiteľ v právoplatnom rozsudku súdu, aj v rodnom liste mal. P. popri jeho biologickej matke, ktorej rodičovské práva rozsudkom o osvojení nezanikli, má za následok, že navrhovateľ, ako osobitný príjemca nevedel, ani z okolností prípadu nemohol predpokladať, že odo dňa nezrušiteľného osvojenia mal. P. dieťa prestalo byť nezaopatreným dieťaťom, ktorému sirotsky dôchodok nepatrí, lebo takáto skutočnosť ani nenastala. V konaní odporkyňa ani inými dôkazmi nepreukázala, že by navrhovateľ neprijímal sirotsky dôchodok na mal. P. v dobrej viere, alebo že by túto dávku vylákal zamlčaním rozhodujúcich skutočností alebo vedomým uvedením nepravdivých údajov, ale predovšetkým v konaní nerešpektovala výrok právoplatného rozsudku súdu o osvojení, ktorým rodičovské práva matky po jej smrti neboli zrušené a ani už k ich zrušeniu nemohlo dôjsť, lebo jej právna subjektivita smrťou zanikla.

Pokiaľ teda odporkyňa tvrdí, že navrhovateľ prijímal dávku alebo jej časť, hoci vedel alebo musel z okolností predpokladať, že sa vyplatila neprávom alebo vo vyššej výmere, ako patrila, alebo vedome inak spôsobil, že dávka alebo jej časť sa vyplatila neprávom alebo vo vyššej výmere, ako patrila, odporkyňa toto svoje tvrdenie nedoložila žiadnym dôkazom, ale najmä nerešpektovala skutočnosť, že nárok na dávku mal. P. nezanikol jeho nezrušiteľným osvojením zo strany navrhovateľa, ale že mu nárok na sirotsky dôchodok ďalej trvá.

Ak na základe právoplatného rozhodnutia súdu bol navrhovateľ zapísaný v matrike ako otec mal. P. namiesto jeho biologického otca a ako matka zostala zapísaná naďalej nebohá A. K., nemožno prijať tvrdenie odporkyne, že maloletému P. zanikol nárok na sirotsky dôchodok po nebohej matke, a že navrhovateľ na základe týchto skutočností mal, prípadne mohol vedieť, že maloletému P. je sirotsky dôchodok po nebohej matke vyplácaný neprávom.

Aj v prípade, keby sa odporkyňa domnievala, že rodičovské práva matky maloletého dieťaťa zanikli, je povinná rešpektovať výrok súdu o osvojení a nie je oprávnená svojvoľne jeho obsah ignorovať.

Rozhodnutie odporkyne, ktorým uložila navrhovateľovi povinnosť vrátiť sirotsky dôchodok jeho maloletého syna P., ktorý je jednostranne osirelým dieťaťom, preto nezodpovedá zákonu a súd prvého stupňa nepochybil, keď ho ako nezákonné zrušil.

Najvyšší súd Slovenskej republiky preto odvolanie odporkyne nepovažoval za dôvodné a rozsudok Krajského súdu v T., ako vecne správny, podľa § 219 O. s. p. potvrdil.

29.

ROZHODNUTIE

Dôvod na prehodnotenie podmienok nároku slovenského občana na starobný dôchodok a jeho výšku s poukazom na jeho prácu v zahraničí existuje len vtedy, ak je jeho čiastkovaný dôchodok vyšší ako dôchodok, vypočítaný bez zohľadnenia doby jeho zamestnania v cudzine.

(Rozsudok Najvyššieho súdu Slovenskej republiky z 26. februára 2009,
sp. zn. 7 So 115/2007)

Krajský súd v B. rozsudkom z 9. marca 2007, potvrdil rozhodnutie odporkyne z 11. januára 2005, ako aj dve ďalšie rozhodnutia odporkyne z 25. apríla 2006, zrušujúce jej rozhodnutia z 31. októbra 2005 a z 22. novembra 2002, ktorými bol znížený starobný dôchodok navrhovateľky od 2. júla 2006 z dôvodu, že bol nesprávne určený deň vzniku jej nároku na starobný dôchodok. Zistil, že postup aj rozhodnutia odporkyne sú vecne správne, lebo starobný dôchodok navrhovateľky aj jeho výška boli v súlade so zákonom zistené podľa právnych predpisov, platných do 31. decembra 2003.

Proti rozsudku krajského súdu podala včas odvolanie navrhovateľka. Žiadala, aby odvolací súd napadnutý rozsudok Krajského súdu v B. zrušil a vec mu vrátil na ďalšie konanie a nové rozhodnutie. Namietala, že nárok na starobný dôchodok podľa slovenských právnych predpisov jej vznikol 25. augusta 2000, kedy dovŕšila vek 56 rokov, lebo vychovala jedno dieťa a tvrdila, že pri výpočte výšky dôchodku mala odporkyňa vychádzať z piatich rokov s najvyššou mzdou len z odpracovaných rokov na Slovensku a vôbec nemala zohľadňovať jej prácu v Rakúsku. V tejto krajine podľa jej vyjadrení nikdy nežila trvalo a ani tam nemala trvalý pobyt, podľa rakúskych právnych predpisov odišla do dôchodku až 31. augusta 2004, kedy dosiahla vek 60 rokov a v poslednom roku a pol nepoberala z Rakúska dôchodok, ale nemocenské dávky počas práceneschopnosti.

Odporkyňa sa k odvolaniu nevyjadрила.

Najvyšší súd Slovenskej republiky, ako súd odvolací, podľa § 250s v spojení s § 246c O. s. p. preskúmal napadnutý rozsudok súdu prvého stupňa spolu s konaním, ktoré mu predchádzalo, a dospel k záveru, že odvolaniu navrhovateľky treba vyhovieť.

Podľa článku 46 bod 1 nariadenia EHS č. 1408/71 o uplatňovaní systémov sociálneho zabezpečenia na zamestnancov a ich rodiny, ktorí sa pohybujú v rámci spoločenstva (ďalej len „nariadenie EHS č. 1408/71“), ak sa na pracovníka vzťahovali právne predpisy členského štátu a ak spĺňa podmienky požadované právnymi predpismi tohto členského štátu na nárok na dávky bez toho, aby bolo potrebné uplatniť článok 45, príslušná inštitúcia tohto členského štátu vypočíta výšku dávky v zmysle právnych predpisov, ktoré uplatňuje, a stanoví výšku dávky, ktorá zodpovedá celkovej dobe poistenia, ktorá sa zohľadňuje v zmysle týchto právnych predpisov.

Táto inštitúcia stanoví aj výšku dávky, ktorá by pracovníkovi patrila, ak by sa uplatnili pravidlá podľa odseku 2 písm. a) a b). Zohľadní sa vyššia z takto stanovených dávok.

Podľa článku 46 ods. 2 nariadenia EHS č. 1408/71 ak sa na pracovníka vzťahovali právne predpisy členského štátu a tento pracovník nespĺňa podmienky na priznanie dávok, pokiaľ by sa nezohľadnili ustanovenia článku 45, príslušná inštitúcia členského štátu bude postupovať podľa nasledujúcich pravidiel:

- a) táto inštitúcia vypočíta teoretickú výšku dávky, na ktorú by si mohla dotknutá osoba uplatniť nárok za predpokladu, že všetky doby poistenia, ktoré sa jej započítajú podľa právnych predpisov členských štátov, ktoré sa na pracovníka vzťahovali, sa dosiahli v danom štáte podľa právnych predpisov, ktoré uplatňuje, v deň priznania dávky; ak podľa týchto právnych predpisov výška dávky nezávisí na trvaní doby poistenia, táto výška sa považuje za teoretickú výšku uvedenú v tomto pododseku,
- b) príslušná inštitúcia následne stanoví skutočnú výšku dávky na základe teoretickej výšky uvedenej v predchádzajúcom pododseku a podľa pomeru trvania doby poistenia dosiahnutých pred vznikom poistnej udalosti podľa právnych predpisov, ktoré uplatňuje táto inštitúcia, k celkovému trvaniu doby poistenia dosiahnutej pred vznikom poistnej udalosti podľa právnych predpisov dotknutých členských štátov.

Podľa článku 118 nariadenia Rady EHS č. 574/72, ktorým sa stanovuje postup pri vykonávaní nariadenia (EHS) č. 140cV71 o uplatňovaní systémov sociálneho zabezpečenia na zamestnancov a ich rodiny, ktorí sa pohybujú v rámci spoločenstva (ďalej len „nariadenie Rady EHS č. 574/72“) žiadosť o dôchodok v invalidite, v starobe alebo o

pozostalostný dôchodok, podaná v inštitúcii od dátumu nadobudnutia účinnosti nariadenia, si automaticky vyžiada nové prehodnotenie dávok, ktoré poskytla pre rovnaký prípad pred týmto dátumom inštitúcia alebo inštitúcie jedného alebo viacerých členských štátov v súlade s ustanoveniami nariadenia.

Podľa § 259 ods. 1 zákona č. 461/2003 Z. z. o sociálnom poistení v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o sociálnom poistení“) v konaniach o nárokoch na dávky a ich výplatu z dôchodkového zabezpečenia, ktoré vznikli pred 1. januárom 2004, o ktorých nebolo do tohto dňa právoplatne rozhodnuté, a o priznaní, odňatí alebo zmene sumy dávky, už bolo právoplatne rozhodnuté, sa rozhodne podľa predpisov účinných do 31. decembra 2003 (s odchýlkami ďalej ustanovenými).

Podľa § 21 ods. 2 písm. d) zákona č. 100/1988 Zb. zákona o sociálnom zabezpečení v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o sociálnom zabezpečení“) žena má nárok na starobný dôchodok, ak bola zamestnaná najmenej 25 rokov a dosiahla vek aspoň 56 rokov, ak vychovala jedno dieťa, ak zákon neupravoval vznik nároku na dávku spôsobom pre ňu výhodnejším.

Podľa § 94 ods. 1, 2 zákona o sociálnom zabezpečení nárok na dávku dôchodkového zabezpečenia a sociálnej starostlivosti (ďalej len „dávka“) vzniká dňom splnenia podmienok ustanovených týmto zákonom, prípadne vykonávacími predpismi.

Nárok na výplatu dávky vzniká splnením podmienok ustanovených na vznik nároku na dávku a jej výplatu a podaním žiadosti o priznanie alebo vyplácanie dávky, pokiaľ nie je ustanovené, že taká žiadosť nie je potrebná.

Podľa § 98 ods. 1 a 3 zákona o sociálnom zabezpečení starobný dôchodok sa nevypláca po dobu ďalšieho zamestnania po vzniku nároku na tento dôchodok a po dobu počas pracovnej neschopnosti, po ktorú sa oprávnenému poskytuje nemocenské alebo plat, alebo služobný príjem podľa osobitného predpisu, pokiaľ sa ďalej neustanovuje inak.

Zamestnaním sa rozumie zamestnanie v pracovnom pomere, pracovná činnosť v pomere člena výrobného družstva a poľnohospodárskeho družstva, práce vykonávané na základe dohody o pracovnej činnosti, služba v ozbrojených silách a iné činnosti, ktoré sa podľa tohto zákona alebo predpisov vydaných podľa neho hodnotia pre vznik nároku na dôchodok a jeho výšku. Zamestnaním sa rozumie aj činnosť samostatne zárobkovo činnnej osoby bez ohľadu na to, či je zúčastnená na sociálnom zabezpečení.

Podľa § 103 ods. 2 zákona o sociálnom zabezpečení dávky sa nevyplácajú do cudziny a nepatria za čas, po ktorý sa oprávnený zdržiava v cudzine trvalé. O tom, že sa dávka pri pobyte v cudzine do cudziny nevypláca, sa nevydáva rozhodnutie.

Z o d ō v o d n e n i a :

Z dávkových spisov vyplýva, že navrhovateľka ako slovenská občianka, ktorá počas svojho života pracovala na Slovensku aj v Rakúsku, podala najneskôr 16. apríla 2003 odporkyni žiadosť o starobný dôchodok a domáhala sa jeho priznania od 25. augusta 2000, teda odo dňa, keď splnila podmienky nároku na túto dávku podľa slovenských právnych predpisov.

Na určenie nároku navrhovateľky na starobný dôchodok a jeho výšku v Slovenskej republike bolo potrebné použiť ustanovenia zákona o sociálnom poistení (§ 259 ods. 1) a zákona o sociálnom zabezpečení (§§ 21, 94, 98, 103).

Takýto postup bol odôvodnený skutočnosťou, že pri výpočte starobného dôchodku pred 1. májom 2004 (pred vstupom Slovenskej republiky do Európskej únie) neboli a ani nemohli byť navrhovateľke zhodnotené doby zamestnania v cudzine, ktoré získala v čase od 1. januára 1991 v Rakúsku, a ani zárobky, ktoré tam dosahovala v zamestnaní, trvajúcim od 1. februára 1991, lebo aj podľa článku 21 ods. 4 Zmluvy medzi Slovenskou republikou a Rakúskou republikou o sociálnom zabezpečení a Vykonávacej dohody k Zmluve medzi Slovenskou republikou a Rakúskou republikou o sociálnom zabezpečení, platnej od 1. júna 2003, uverejnenej v Zbierke zákonov Slovenskej republiky pod č. 154/2003 Z. z. (ďalej len „Zmluva“), účinnej v čase uplatnenia nároku na dávku, ak vznikne osobe nárok na dávku len za dobu poistenia získanú podľa slovenských predpisov, slovenský nositeľ vymeria takúto dávku bez ohľadu na dĺžku doby poistenia, získanú podľa rakúskych právnych predpisov.

Iný postup neodôvodňovali ani neskôr účinné nariadenie EHS č. 1408/71 a nariadenie Rady EHS č. 574/72 okrem prípadu, keby ku dňu vzniku nároku navrhovateľky na dôchodok (25. augusta 2000) výška dôchodku navrho-

vateľky po zohľadnení všetkých dôb zamestnania (na Slovensku aj v Rakúsku) po vykonaní čiastkovania ku dňu vzniku nároku na dôchodok podľa slovenských predpisov bola vyššia, ako dôchodok vypočítaný len po zohľadnení slovenských právnych predpisov.

Úlohou súdu bolo preto posúdiť správnosť rozhodnutia odporkyne o vzniku nároku na starobný dôchodok navrhovateľky, o dátume jeho vzniku, o jeho výške a o nároku na jeho výplatu, ako aj dôvodnosť vykonaného čiastkovania.

Po zmenách a následnom zrušení skorších rozhodnutí odporkyne (rozhodnutie z 11. januára 2005, zmenené rozhodnutím č. 1 z 31. októbra 2005 a zrušené rozhodnutím z 25. apríla 2006, rozhodnutia č. 2 až 7 o zvýšeníach dôchodku, zrušené tým istým rozhodnutím z 25. apríla 2006) zostali predmetom súdneho preskúmania dve rozhodnutia z 25. apríla 2006 a rozhodnutie z 24. apríla 2006 o čiastkovaní dôchodku zmenené rozhodnutím z 27. apríla 2006.

Súd prvého stupňa preto pochybil, keď rozhodol o odporkyňou už zrušenom rozhodnutí odporkyne z 11. januára 2005. Toto rozhodnutie odporkyňa najprv zmenila svojím rozhodnutím č. 1 z 31. októbra 2005 a neskôr ho zrušila rozhodnutím z 24. apríla 2006.

Z dávkových spisov vyplýva, že navrhovateľka splnila podmienky nároku na starobný dôchodok podľa slovenských právnych predpisov 25. augusta 2000, keď dosiahla vek 56 rokov, lebo vychovala jedno dieťa, a k tomuto dňu na území Slovenskej republiky odpracovala 32 rokov, (z toho 26 rokov v III. pracovnej kategórii a 2 roky v II. pracovnej kategórii), teda viac ako potrebných 25 rokov doby zamestnania. V tento deň splnila podmienky nároku na starobný dôchodok podľa slovenských právnych predpisov bez potreby zohľadnenia doby zamestnania v cudzine.

V uvedený deň jej preto podľa § 259 zákona č. 461/2003 Z. z. o sociálnom poistení v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o sociálnom poistení“) v spojení s § 21 zákona o sociálnom zabezpečení vznikol nárok na starobný dôchodok. Dôchodok bol navrhovateľke v súlade s právnou úpravou, platnou v čase rozhodovania o žiadosti (teda v súlade so slovenskými právnymi predpismi) priznaný vo výške 54 % z priemerného mesačného zárobku, dosahovaného v rokoch 1990, 1988, 1989, 1987 a 1991 a upraveného podľa § 12 ods. 6 zákona o sociálnom zabezpečení na sumu 2 811,— Sk ako zamestnancovi v III. pracovnej kategórii a jeho výška 1 518,— Sk bola správne vypočítaná po zohľadnení doby zamestnania 11 841 dní, čo je 32 rokov a 161 dní. Z tejto doby na výšku dôchodku bolo zohľadnených 28 rokov v zamestnaní, z toho 26 rokov zamestnania v III. pracovnej kategórii a 2 roky zamestnania v II. pracovnej kategórii, odpracovaných na Slovensku. V uvedenej výške dôchodku bola zahrnutá aj úprava podľa zákona č. 306/2002 Z. z. v znení zákona č. 639/2002 Z. z. a zvýšenie podľa zákona č. 222/2003 Z. z. a podľa § 293a zákona o sociálnom poistení v znení zákona č. 43/2004 Z. z. a jeho výška bola určená od 25. augusta 2000 sumou 4 760,— Sk. Na určenie výšky dôchodku nebola navrhovateľke zohľadnená doba zamestnania v Rakúsku v období od 1. februára 1991 do 25. augusta 2000.

Priemerný mesačný zárobok, ktorý bol potrebný na určenie výšky dávky, bol vypočítaný podľa slovenských právnych predpisov tiež len zo zárobkov, ktoré navrhovateľka dosahovala na Slovensku.

Z obsahu spisov však nemožno zistiť, na akom základe vykonala odporkyňa prepočet dôchodku navrhovateľky s účinnosťou od 2. júla 2006 z dôvodu, že navrhovateľka získala doby poistenia aj Rakúsku, a akým spôsobom určila jeho výšku. Okrem toho nebolo dostatočne preukázané, či bola výška dôchodku, zistená podľa slovenských predpisov ku dňu vzniku nároku na dávku (25. augusta 2000) pre navrhovateľku výhodnejšia, ako výška čiastkovaného dôchodku, vypočítaného k tomu istému dňu, aj keď by k výplate prípadne vyššieho čiastkovaného dôchodku mohlo dôjsť až od 1. mája 2004 (odo dňa účinnosti Zmluvy o pristúpení Slovenskej republiky k Európskej únii).

Pokiaľ odporkyňa rozhodovala o zastavení výplaty starobného dôchodku navrhovateľky, treba uviesť, že výplatu jej starobného dôchodku mohla zastaviť iba v prípade, ak by navrhovateľka vykonávala zamestnanie, hodnotiteľné na vznik nároku na dôchodok, alebo jeho výšku podľa zákona o sociálnom zabezpečení. Skutočnosť, že navrhovateľka vykonávala od roku 1991 zamestnanie v Rakúsku však nemala na výšku jej dôchodku žiadny vplyv, lebo podmienky na vznik nároku na starobný dôchodok splnila aj bez započítania doby zamestnania v cudzine a zamestnanie v cudzine jej nebolo a ani nemohlo byť na dôchodkové účely na Slovensku zohľadňované.

Ak sa starobný dôchodok podľa § 98 ods. 1 zákona o sociálnom zabezpečení nevypláca po dobu ďalšieho zamestnania po vzniku nároku naň a po dobu, počas ktorej sa oprávnenému poskytuje nemocenské alebo plat, alebo služobný príjem podľa osobitného predpisu, pokiaľ sa ďalej neustanovuje inak, musela odporkyňa zistiť, či

zamestnanie navrhovateľky v Rakúsku bolo zamestnaním, alebo ďalším zamestnaním podľa slovenských právnych predpisov.

Takýmto zamestnaním podľa § 98 ods. 3 zákona o sociálnom zabezpečení sa rozumie zamestnanie v pracovnom pomere, pracovná činnosť v pomere člena výrobného družstva a poľnohospodárskeho družstva, práce vykonávané na základe dohody o pracovnej činnosti, služba v ozbrojených silách a iné činnosti, ktoré sa podľa tohto zákona alebo predpisov vydaných podľa neho hodnotia na vznik nároku na dôchodok a jeho výšku. Zamestnaním sa rozumie aj činnosť samostatne zárobkovo činnej osoby bez ohľadu na to, či je zúčastnená na sociálnom zabezpečení.

Odporkyňa však nepredložila dôkazy o tom, že navrhovateľka vykonávala takéto zamestnanie.

Zamestnanie navrhovateľky v Rakúsku sa na vznik nároku na dôchodok alebo jeho výšku navrhovateľke nehodnotilo, preto nebránilo tomu, aby jej bol starobný dôchodok vyplácaný aj počas výkonu práce v Rakúsku, z ktorého navrhovateľka na Slovensku nedovádzala poistné.

Rovnako odporkyňa nepreukázala, že navrhovateľke nepatrila výplata dôchodku s poukazom na § 103 zákona o sociálnom zabezpečení z dôvodu, že sa zdržovala v cudzine. Na záver, že navrhovateľka žila trvale v cudzine, nesvedčí obsah vykonaného dokazovania, a to vyjadrenia navrhovateľky, ale najmä potvrdenie mesta M. (č.l. 14 a 25 súdneho spisu). Skutočnosť, že navrhovateľka bola v Rakúsku zamestnaná, neznamená automaticky, že tam navrhovateľka mala aj trvalý pobyt, lebo dochádzka do práce z prihraničných oblastí Slovenska do Rakúska sa dá realizovať bez väčších ťažkostí aj hromadnou dopravou. Iné dôkazy o tom, že navrhovateľka trvale žila v cudzine, odporkyňa nepredložila.

Predovšetkým navrhovateľka tvrdila a svoje tvrdenie podložila aj listinným dôkazom, že od narodenia mala aj má trvalý pobyt na území Slovenskej republiky. Hoci od 1. februára 1991 do 31. augusta 2004, t. j. aj po dovŕšení dôchodkového veku pracovala na území Rakúska, nemala tam trvalý pobyt. Z jej tvrdenia naopak vyplýva, že v Rakúsku bola ubytovaná na slobodárni a často dochádzala do práce zo Slovenska, kde sa starala o chorých rodičov. Z trvalého pobytu na Slovensku odhlásená nebola. Navyše skutočnosť, že po splnení podmienok nároku na starobný dôchodok v slovenskom systéme sociálneho zabezpečenia navrhovateľka naďalej pracovala v Rakúsku, nemôže mať vplyv na nové zisťovanie nároku na starobný dôchodok tak, ako keby prácu vykonávala na Slovensku a ako keby odporkyňa odvádzala, alebo bola povinná odvádzat poistné na dôchodkové zabezpečenie.

Bez toho, aby došlo k zmene skutkových okolností, odporkyňa rozhodnutím z 24. februára 2006 vykonala čiastkovanie dôchodku navrhovateľky zo slovenského systému dôchodkového zabezpečenia tak, ako keby navrhovateľka nesplnila podmienky na vznik nároku na starobný dôchodok iba po započítaní doby, odpracovanej na Slovensku. Navrhovateľka však podmienky na vznik nároku na starobný dôchodok splnila aj bez zohľadnenia doby zamestnania v Rakúsku, preto čiastkovanie jej dôchodku na Slovensku nebolo potrebné a ani neprichádzalo do úvahy, pokiaľ by výpočet čiastkovaného dôchodku nebol pre navrhovateľku výhodnejší.

Z uvedeného dôvodu mohla odporkyňa rozhodnutie o starobnom dôchodku navrhovateľky podľa článku 46 bod 2 a 3. nariadenia Rady (EHS) č.140tV71 o čiastkovaní dôchodku prehodnotiť, ale len v prípade, keby bol čiastkovaný dôchodok pre navrhovateľku výhodnejší, mohla o jej dôchodku rozhodnúť znova.

V takom prípade však musela odporkyňa zohľadniť aj dobu zamestnania v Rakúsku do dňa vzniku nároku na dôchodok (teda dobu od 1. februára 1991 do 25. augusta 2000) a vykonať čiastkovanie dôchodku podľa doby zamestnania v jednotlivých štátoch.

Zákonu preto nezodpovedalo rozhodnutie č. 2 z 25. apríla 2006, ktorým odporkyňa znížila navrhovateľke starobný dôchodok podľa § 112 ods. 3 zákona o sociálnom zabezpečení na sumu 5 574,- Sk mesačne od 2. júla 2006 s odôvodnením, že navrhovateľke bola nesprávne určená výška dôchodku a dávka jej bola priznaná vo vyššej výmere ako patrila a deň 25. august 2000 ako deň vzniku nároku navrhovateľky na dávku nerešpektovalo.

Odporkyňa iný konkrétny dôvod nového rozhodnutia o výške dávky neuviedla ani nevysvetlila, prečo podľa jej názoru navrhovateľke nevznikol nárok na starobný dôchodok ku dňu splnenia podmienok na starobný dôchodok podľa slovenských predpisov, ktorý je dňom, keď došlo k splneniu podmienky zakladajúcej vznik nároku na dôchodok.

V rozhodnutí nevysvetlila, prečo k základnej sume dôchodku neposkytla zvýšenia podľa zákona č. 107/1992 Z. z., zákona č. 233/200 Z. z. a zákona č. 385/2001 Z. z., ani z neho nemožno zistiť, aké skutkové a právne okolnosti boli dôvodom jej rozhodnutia.

Napokon odporkyňa rozhodnutím z 27. apríla 2006, zmeňujúcim rozhodnutie z 24. februára 2006, znova vykonala čiastkovanie dôchodku navrhovateľky, ale ako už bolo uvedené ani z tohto jej rozhodnutia nemožno zistiť iný dôvod čiastkovania dôchodku navrhovateľky od 1. mája 2004.

Dôvod na prehodnotenie podmienok nároku navrhovateľky na starobný dôchodok a jeho výšku s poukazom na jej prácu v zahraničí existoval len vtedy, keby jej čiastkovaný dôchodok bol vyšší, ako dôchodok vypočítaný bez zohľadnenia jej doby zamestnania v Rakúsku.

Skutočnosť, že navrhovateľke vznikol prípadne nárok na dávku dôchodkového poistenia (alebo jej pomernú, či čiastkovanú časť) neskôr v Rakúsku, nemá vplyv na trvanie nároku navrhovateľky na starobný dôchodok podľa slovenských právnych predpisov, keď na jeho výšku nebolo treba zohľadniť ani dobu zamestnania v Rakúsku, a to ani v prípade, keby rakúsky nositeľ poistenia musel zohľadniť na vznik nároku na dôchodok navrhovateľky alebo jeho výšku aj prípadné doby zamestnania, ktoré navrhovateľka získala na Slovensku. Táto skutočnosť nemá na spôsob určovania nárokov navrhovateľky v Slovenskej republike žiadny vplyv, pokiaľ by čiastkovanie dôchodku navrhovateľky na Slovensku nemalo za následok výplatu dôchodku vo vyššej sume, ako bol navrhovateľkin starobný dôchodok vypočítaný bez zohľadnenia doby zamestnania v Rakúsku.

Rozhodnutie odporkyne z 27. apríla 2006, ktorým odporkyňa zmenila svoje rozhodnutie z 24. februára 2006, preto podľa názoru odvolacieho súdu nezodpovedá zákonu.

Po vzniku nároku na dávku podľa slovenských právnych predpisov dôchodkové poistenie navrhovateľky v cudzine nemohlo odôvodňovať nevyplácanie jej dôchodku na Slovensku aj v období do 1. júna 2003, od ktorého je táto skutočnosť na nárok na výplatu dávky právne bezvýznamná a pokiaľ sa navrhovateľka trvalo zdržiavala na území Slovenskej republiky.

Z uvedených dôvodov sa odvolací súd nestotožnil s rozhodnutím krajského súdu a námietky navrhovateľky, pokiaľ ide o určenie dátumu vzniku nároku na starobný dôchodok a otázky trvalého pobytu považoval za dôvodné, lebo zistil, že napadnuté rozhodnutia a postup odporkyne nie sú v súlade so zákonom.

Keďže súd prvého stupňa rozhodnutia odporkyne potvrdil, musel odvolací súd rozsudok Krajského súdu v B. zmeniť a rozhodnutia odporkyne, uvedené vo výroku rozsudku zrušiť a vec jej vrátiť na ďalšie konanie a nové rozhodnutie s tým, že v ďalšom konaní bude odporkyňa viazaná právnym názorom odvolacieho súdu.

30.

ROZHODNUTIE

Ak dieťa poberateľa vdoveckého dôchodku skončilo štúdium, ktorým sa pripravovalo na budúce povolanie, prestal dôchodca spĺňať podmienku starostlivosti o nezaopatrené dieťa pre trvanie nároku na vdovecký dôchodok a jeho výplatu.

(Rozsudok Najvyššieho súdu Slovenskej republiky z 25. novembra 2008,
sp. zn. 9 So 106/2008)

Krajský súd v Z. rozsudkom zo 6. decembra 2006, v spojení s opravným uznesením z 15. mája 2008, potvrdil rozhodnutie odporkyne z 29. júna 2007 a z 9. októbra 2007, ktorými podľa § 74 a § 112 ods. 4 a 6 zákona č. 461/2003 Z. z. o sociálnom poistení v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o sociálnom poistení“), resp. podľa § 48a zákona č. 100/1988 Zb. o sociálnom zabezpečení v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o sociálnom zabezpečení“) a podľa § 260 ods. 1 a § 112 ods. 4 a 6 zákona o sociálnom poistení zastavila navrhovateľovi výplatu vdoveckého dôchodku s účinnosťou od 10. septembra 2007 s odôvodnením, že jeho dcéra 31. augusta 2007 ukončila štúdium a už nie je nezaopatreným dieťaťom.

V odôvodnení uviedol, že navrhovateľovi nárok na vdovecký dôchodok vznikol 9. mája 1992 za účinnosti zákona o sociálnom zabezpečení. V súlade s § 259 ods. 1 zákona o sociálnom poistení považoval za preukázané, že navrhovateľ už nespĺňa podmienky ustanovené v § 48a zákona o sociálnom zabezpečení na trvanie nároku na výplatu vdoveckého dôchodku. Vyslovil názor, že zákon o sociálnom zabezpečení rovnako, ako zákon o sociálnom poistení sú v právnom systéme takými zákonnými úpravami, ktorých osobitosť (hmotnoprávnu i procesnú) uznáva i Ústava Slovenskej republiky a vzhľadom na ich osobitný charakter sa na právne vzťahy, nimi upravené, nevzťahujú ustanovenia zákona č. 365/2004 Z. z. o rovnakom zaobchádzaní v niektorých oblastiach a o ochrane pred diskrimináciou a o zmene a doplnení niektorých zákonov (Antidiskriminačný zákon), na ktoré navrhovateľ v opravnom prostriedku poukázal.

Navrhovateľ podal proti rozsudku súdu prvého stupňa odvolanie a žiadal napadnutý rozsudok zmeniť. Namietal, že o jeho nároku na vdovecký dôchodok bolo rozhodnuté pred 1. januárom 2004. Odporkyňa neposudzovala vznik nároku pred 1. januárom 2004, a preto sa jeho vdovecký dôchodok podľa § 259 zákona o sociálnom poistení považuje po 31. decembri 2003 za dávku (vdovecký dôchodok) podľa zákona o sociálnom poistení. Krajský súd rôzne ustanovenia toho istého zákona neposudzoval z hľadiska rovnoprávnosti mužov a žien, zakotvenej v Ústave Slovenskej republiky a z hľadiska zákona č. 365/2004 Z. z. Zákonnú úpravu považuje za nespravodlivú a diskriminačnú voči mužom, lebo v prípade vdovského dôchodku má žena, ktorá vychovala dve deti, nárok na výplatu vdovského dôchodku bez obmedzenia.

Odporkyňa sa k odvolaniu navrhovateľa nevyjadrila.

Najvyšší súd, ako súd odvolací (§ 10 ods. 2 O. s. p.), preskúmal napadnutý rozsudok a konanie, ktoré mu predchádzalo, o odvolaní rozhodol bez pojednávania (§ 250ja ods. 2 O. s. p.), keď dospel k záveru, že odvolaniu vyhovieť nemožno.

Z o d ô v o d n e n i a :

Podľa § 259 zákona o sociálnom poistení v konaniach o nárokoch na dávky a ich výplatu z nemocenského poistenia, dôchodkového zabezpečenia, o nároku na úpravu dôchodku z dôvodu jediného zdroja príjmu, o nárokoch na náhradu škody spôsobenú pracovným úrazom alebo chorobou z povolania, o nároku zamestnanca z pracovného pomeru, ktoré sa uspokojovali z garančného fondu (ďalej len „peňažná náhrada“) a o nároku na podporu v nezamestnanosti, ktoré vznikli pred 1. januárom 2004, o ktorých nebolo do tohto dňa právoplatne rozhodnuté, a o priznaní, odňatí alebo zmene sumy dávky, náhrady škody spôsobenej pracovným úrazom alebo chorobou z povolania alebo podpory v nezamestnanosti za obdobie pred 1. januárom 2004, aj keď o uvedenej dávke, náhrade škody, peňažnej náhrade alebo podpore v nezamestnanosti už bolo právoplatne rozhodnuté, sa rozhodne podľa predpisov účinných do 31. decembra 2003 s odchýlkami ďalej ustanovenými.

Pokiaľ navrhovateľ namietal, že ustanovenie § 259 ods. 1 zákona o sociálnom poistení sa vzťahuje na dávky dôchodkového zabezpečenia za čas do 31. decembra 2003, táto jeho námietka je dôvodná.

Podľa § 260 ods. 1 zákona o sociálnom poistení dávky nemocenského poistenia, dávky dôchodkového zabezpečenia, plnenia vyplývajúce z nárokov na náhradu škody spôsobenej pracovným úrazom alebo chorobou z

povolania, peňažná náhrada a podpora v nezamestnanosti, priznané podľa predpisov účinných pred 1. januárom 2004, sa považujú po 31. decembri 2003 za dávky podľa tohto zákona, a to v sume, v akej patrili k 31. decembru 2003; ak nárok na výplatu týchto dávok, plnení, peňažnej náhrady a podpory v nezamestnanosti trval k 31. decembru 2003, dávky, plnenia, peňažná náhrada a podpora v nezamestnanosti sa vyplácajú aj po tomto dni za podmienok ustanovených predpismi účinnými do 31. decembra 2003, ak tento zákon neustanovuje inak. Nárok na výplatu starobného dôchodku a pomerného starobného dôchodku, ktoré boli priznané podľa predpisov účinných pred 1. januárom 2004, sa posudzuje po 31. decembri 2003 podľa predpisu účinného od 1. januára 2004.

Zákon o sociálnom poistení neustanovuje úpravu výplaty vdoveckého dôchodku, na ktorý vznikol nárok podľa predpisov účinných do 31. decembra 2003 spôsobom, odchylným od úpravy obsiahnutej v § 260 ods. 1 zákona o sociálnom poistení.

Na navrhovateľa sa preto nevzťahuje ustanovenie § 74 zákona o sociálnom poistení.

Z citovaného ustanovenia § 260 ods. 1 zákona o sociálnom poistení potom vyplýva, že ak vdovecký dôchodok bol priznaný pred 1. januárom 2004 a nárok na jeho výplatu trval aj po 31. decembri 2003, potom sa vdovecký dôchodok vypláca len vtedy, ak sú splnené podmienky výplaty vdoveckého dôchodku, uvedené v § 48a ods. 1 zákona o sociálnom zabezpečení.

Podľa § 48a ods. 1 zákona o sociálnom zabezpečení, vdovec má nárok na vdovecký dôchodok po manželke, ak sa stará aspoň o jedno nezaopatrené dieťa uvedené v § 46 ods. 3.

Medzi účastníkmi nebolo sporné, že dcéra navrhovateľa M. Z. ukončila nadstavbové štúdium na Strednej škole obchodu a služieb v M. v školskom roku 2006/2007, teda od 1. septembra 2007 navrhovateľ už nespĺňal podmienku starostlivosti o nezaopatrené dieťa.

Odvolačný súd nezistil, že by nárok navrhovateľa na výplatu vdoveckého dôchodku bol posúdený inak ako nároky iných vdovcov, ktorým bol vdovecký dôchodok taktiež priznaný podľa zákona o sociálnom zabezpečení, a preto námietku o jeho diskriminácii nepovažoval za dôvodnú. V tejto súvislosti treba uviesť, že riešenie zabezpečenia pozostalých pri strate živiteľa je aj otázkou ekonomickej únosnosti pre štát, a preto je vecou štátu, resp. zákonodarcu, či, ktoré skupiny občanov a v akom rozsahu zabezpečí pre prípad straty živiteľa.

Vzhľadom na uvedené aj odvolací súd dospel k záveru, že rozhodnutie odporkyne o zastavení výplaty vdoveckého dôchodku je v súlade so zákonom, a preto rozsudok krajského súdu podľa § 219 O. s. p. potvrdil.

31.

ROZHODNUTIE

Na zistenie priemerného mesačného zárobku na výpočet dôchodku od 1. januára 1993 nie je rozhodujúci zárobok, ktorý poistenec skutočne dosiahol, ale vymeriavací základ, z ktorého zaplatil on a jeho zamestnávateľ poistné na dôchodkové zabezpečenie.

(Rozsudok Najvyššieho súdu Slovenskej republiky z 28. apríla 2009, sp. zn.4So 129/2008)

Krajský súd v B. rozsudkom z 10. júna 2008 potvrdil rozhodnutie odporkyne zo 14. marca 2007, ktorým podľa § 293k zákona č. 461/2003 Z. z. o sociálnom poistení v znení zákona č. 31CV2006 Z. z. (ďalej len „zákon o sociálnom poistení“) zvýšila navrhovateľovi od 4. augusta 2006 starobný dôchodok na sumu 11 959 — Sk mesačne preto, že pôvodne bola výška starobného dôchodku navrhovateľa určená podľa predpisov účinných do 31. decembra 2003 z upraveného priemerného mesačného zárobku 4 067— Sk. Krajský súd dospel k záveru, že opravný prostriedok navrhovateľa nie je dôvodný. Uviedol, že napadnutým rozhodnutím boli riešené len dôchodkové nároky navrhovateľa na zvýšenie dôchodku podľa § 293k zákona o sociálnom poistení, a preto súd na námietky navrhovateľa týkajúce sa priznaného starobného dôchodku v roku 2000 a v súčasnosti namietanej výšky hrubých zárobkov neprihliadol.

Navrhovateľ sa proti rozsudku krajského súdu odvolal. Naďalej namietal, že v roku 2000 pri priznaní starobného dôchodku aj v rozhodnutí, ktoré je preskúvané v tomto konaní, vychádzala odporkyňa z priemerného mesačného zárobku 22 652 - Sk, neobmedzeného podľa § 12 zákona č. 100/1988 Zb. o sociálnom zabezpečení v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o sociálnom zabezpečení“), hoci v skutočnosti mal byť vypočítaný zo sumy 37 250,— Sk mesačne podľa § 12 zákona o sociálnom zabezpečení, na ktorý sa odporkyňa odvoláva. Odporkyňa vychádzala z nesprávne určených príjmov, preto nesprávne stanovila výšku jeho starobného dôchodku aj po jeho prepočte a valorizácii. K odvolaniu pripojil (opätovne) doklad o hrubých zárobkoch od bývalého zamestnávateľa.

Odporkyňa navrhla napadnutý rozsudok, ako správny, potvrdiť. Poukázala na skutočnosť, že navrhovateľ vlastnoručne podpísal evidenčné listy dôchodkového zabezpečenia so sumami hrubých zárobkov a vyslovil tým súhlas so stanovenými výškami vymeriavacieho základu na účely dôchodkového zabezpečenia.

Najvyšší súd Slovenskej republiky, ako súd odvolací (§ 10 ods. 2 O. s. p.), preskúmal napadnutý rozsudok v rozsahu dôvodov odvolania, o ktorom rozhodol bez nariadenia pojednávania (§ 2501 ods. 2 O. s. p. a § 250ja ods. 2 O. s. p.), tak že odvolaniu navrhovateľa nevyhovel.

Z o d ť o v o d n e n i a :

Predmetom preskúmania je rozhodnutie odporkyne zo 14. marca 2007, ktorým navrhovateľovi zvýšila starobný dôchodok od 4. augusta 2006 na sumu 11 959,- Sk mesačne podľa § 293k zákona o sociálnom poistení.

Zo spisu odporkyne vyplýva, že navrhovateľovi bol starobný dôchodok rozhodnutím zo 4. decembra 2000 priznaný od 1. novembra 2000 z priemerného mesačného zárobku 22 652,— Sk, ktorý bol na výpočet dôchodku upravený na sumu 4 067,- Sk.

Neobmedzený priemerný mesačný zárobok v sume 22 652,- Sk bol upravený podľa § 293k ods. 4 zákona o sociálnom poistení na sumu 5 332,— Sk (2 500,- Sk v plnej výške, zo sumy 2 500,- Sk až 6 000,- Sk jedna tretina a zo sumy nad 6 000,— Sk jedna desatina - 2 500 + 1 167 + 1 665) a z nej bol starobný dôchodok ku dňu vzniku nároku vypočítaný v sume 3 573,- Sk (67 % z 5 332 - Sk).

Navrhovateľ namietal v odvolaní už len skutočnosť, že jeho hrubá mzda v rokoch 1994, 1996, 1997, 1998, 1999 bola v skutočnosti 303 828 - Sk, 307 958 - Sk, 466 665 - Sk, 557 796 - Sk, 598 769 - Sk a nie 270 981- Sk, 252 915 - Sk, 259 200 - Sk, 288 000 - Sk, 288 000 - Sk, a preto mu starobný dôchodok mal byť vypočítaný z uvedených vyšších súm hrubého zárobku, v súlade § 12 zákona o sociálnom zabezpečení.

Právny názor krajského súdu, podľa ktorého predmetom preskúmania v správnom súdnictve je rozhodnutie odporkyne, považoval odvolací súd za správny. V danej veci odporkyňa na základe § 293k zákona o sociálnom poistení mala odstrániť a odstránila obmedzenie pri výpočte starobného dôchodku spočívajúce v tom, že priemerný mesačný zárobok bol pri priznávaní starobného dôchodku od 1. novembra 2000 upravený zo sumy 22 652.- Sk na sumu 4 067,— Sk. Uvedený neobmedzený priemerný mesačný zárobok 22 652,- Sk novoupravila na sumu 5 332,- Sk tak, ako to zodpovedá § 293k ods. 2, 3 a 4 zákona o sociálnom poistení v znení zákona č. 310/2006 Z. z.

Hoci námietka, ktorú navrhovateľ opakovane uplatnil v konaní, presahuje rámec súdneho preskúmania, vymedzený preskúvaným rozhodnutím, odvolací súd považuje za potrebné uviesť, že námietka navrhovateľa nie je opodstatnená.

Starobný dôchodok bol navrhovateľovi priznaný v roku 2000, teda v čase, keď § 12 ods. 2 prvá veta zákona o sociálnom zabezpečení vo vtedy platnom znení (účinnosť od 1. januára 1996) ustanovoval, že hrubým zárobkom na výpočet starobného dôchodku je vymeriavací základ na určenie poistného na nemocenské poistenie a dôchodkové zabezpečenie, ustanovený osobitným predpisom (podľa odkazu 1/ pod čiarou bol týmto predpisom zákona č. 274/1994 Z. z. o Sociálnej poisťovni v znení neskorších predpisov).

Súčasne podľa § 169b zákona o sociálnom zabezpečení v znení zákona č. 308/1995 Zb. (účinnosť od 1. januára 1996) hrubým zárobkom do 31. decembra 1992 je zárobok podliehajúci dani zo mzdy bez odpočítania tejto dane. Hrubým zárobkom od 1. januára 1993 do 31. decembra 1994 je vymeriavací základ na určenie poistného na zdravotné poistenie, nemocenské poistenie a dôchodkové poistenie ustanovený osobitným predpisom (zákon č. 7/1993 Z. z. v znení neskorších predpisov). Hrubým zárobkom od 1. januára 1995 do 31. decembra 1995 je vymeriavací základ na určenie poistného na nemocenské poistenie a dôchodkové zabezpečenie ustanovený osobitným predpisom (zákon č. 274/1994 Z. z. o Sociálnej poisťovni v znení neskorších predpisov).

Z uvedeného je zrejmé, že s účinnosťou od 1. januára 1993 na účely dôchodkového zabezpečenia sa považoval za hrubý zárobok vymeriavací základ na určenie poistného na dôchodkové poistenie, resp. zabezpečenie, pričom suma vymeriavacieho základu nemusela byť vždy totožná so sumou hrubého zárobku podliehajúceho dani zo mzdy bez odpočítania tejto dane, ako tomu bolo pred 1. januárom 1993. Rozdiely mohli byť spôsobené napr. tým, že hrubý zárobok presiahol sumu určenú ako maximálny vymeriavací základ v § 16 zákona č. 274/1994 Z. z. v znení neskorších predpisov (napr. 8-násobok minimálnej mzdy, resp. 24 000,- Sk mesačne). Na zistenie priemerného mesačného zárobku na výpočet dôchodku od 1. januára 1993 nie je rozhodujúci zárobok, ktorý poistenec skutočne dosiahol, ale vymeriavací základ, z ktorého zaplatil on a jeho zamestnávateľ poistné na dôchodkové zabezpečenie. Správne preto a v súlade so zákonom odporkyňa tak v roku 2000 ako aj v preskúvanom rozhodnutí priemerný mesačný zárobok navrhovateľa zistila z hrubých zárobkov, ktorými boli vymeriavacie základy na určenie poistného v sumách, ako boli vykázané v evidenčných listoch dôchodkového zabezpečenia vyhotovených bývalým zamestnávateľom navrhovateľa.

Odvolací súd vzhľadom na uvedené dôvody vecne správny rozsudok krajského súdu podľa § 219 O. s. p. potvrdil.